rijksuniversiteit groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 4, december 2019

Broerstraat 5

In dit nummer:

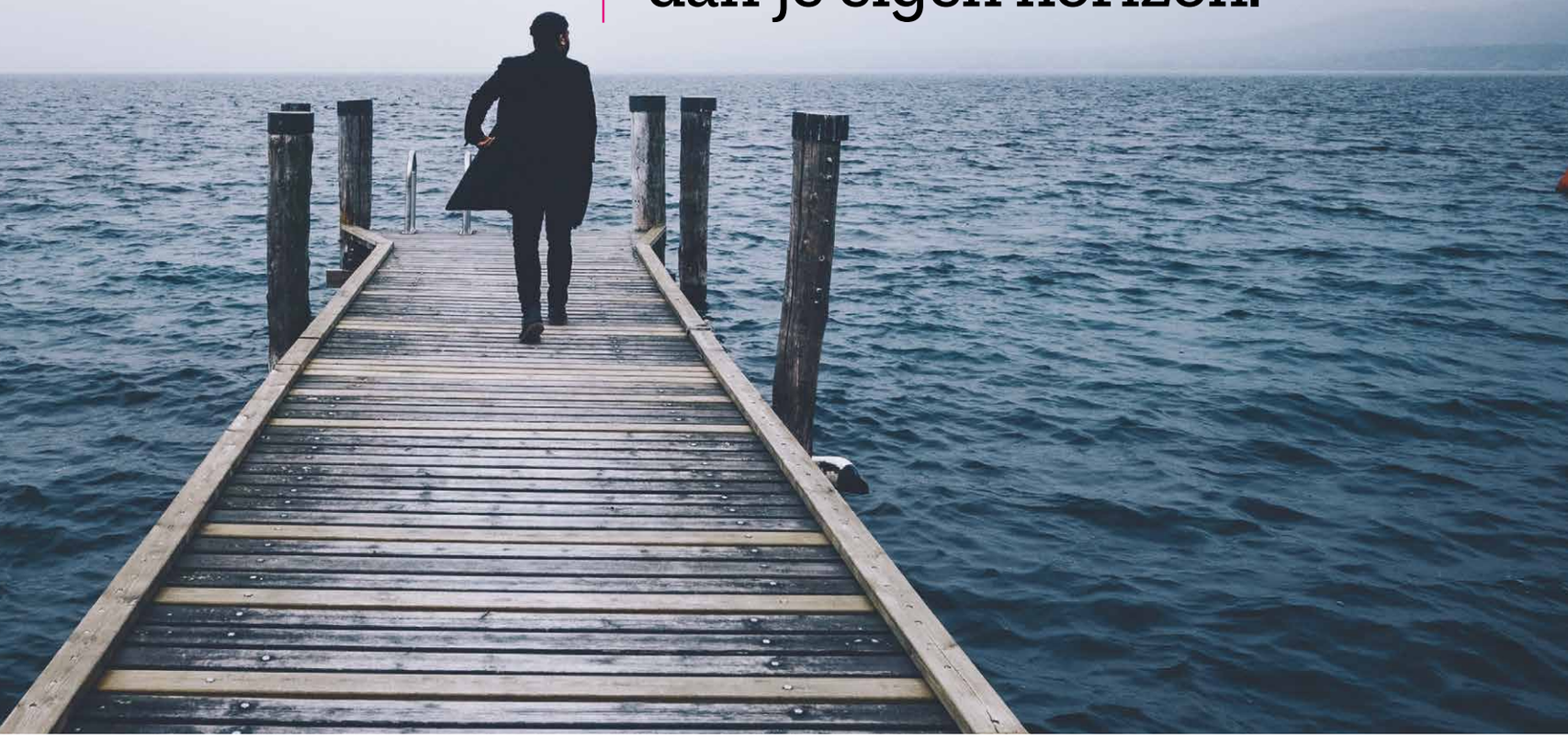
Microplastics in de longen
Alledaags leven in de DDR
Kwetsbaren aller landen
101 Groninger (eigen)aardigheden
Griep begrijpen

Elizabeth Mudzimu helpt vrouwen hun eigen keuzes te maken

rijksuniversiteit groningen

Transitievraagstukken vragen om een visie die verder reikt dan je eigen horizon.

We leven in een tijd van grote onzekerheid. Bestaande systemen beginnen te haperen en steeds vaker moeten we als samenleving constateren dat we op zoek moeten naar nieuwe invalshoeken om passende oplossingen te vinden voor acute vraagstukken. Dat biedt hen die er voor openstaan ongekende kansen. Want de oplossing zit niet langer verscholen in het fundament van het bestaande systeem, maar ligt eerder bij hen die vanuit een eigen visie het probleem te lijf willen gaan. Mensen met de ambitie en drive om dergelijke transitievraagstukken op en aan te pakken. Die verder durven kijken dan de stip op de horizon om zo de vooruitgang voor te zijn en de organisatie waarbinnen zij opereren relevant te houden naar de toekomst.

AOG School of Management biedt leiders van morgen de mogelijkheid om hun visie te vormen, te veranderen én te verbreden. Middels unieke opleidingen met een academische blik, vakoverstijgend en gericht op organisatievraagstukken die om een specifieke visie en leiderschap vragen.

Wees de vooruitgang voor met de flexibele deeltijdopleiding Master Strategy & Leadership (MSc) van AOG School of Management.

Master Strategy & Leadership (MSc)

De flexibele deeltijd Masteropleiding

U wilt blijven leren, uzelf ontwikkelen en de kennis direct gebruiken in uw werk. U wilt graag een Masterdiploma halen, maar is dat wel te combineren met uw baan en privéleven?

Kies voor uw eigen flexibele masteropleiding waarbij uzelf de inhoud, de duur en het studietempo van uw opleiding bepaalt. Voor het samenstellen van deze Masteropleiding kunt u kiezen uit een grote diversiteit aan academische leergangen.

Meer weten? Kijk op www.aog.nl/broerstraat

AOG school of management

De vooruitgang voor zijn.

connected to FREIA | NVAO

REDACTIONEEL

REDACTIEB5@RUG.NL

‘Ik had mezelf en mijn ouders beloofd jurist te worden,’ vertelt Reinout Douma. Maar na een optreden in de Stadsschouwburg wist de rechtenstudent: ik ga naar het conservatorium. De ommezwaai bracht hem een mooi en succesvol leven als musicus. Ook de Zimbabwaanse non Elizabeth Mudzimu had ‘een openbaring’ toen ze besefte dat ze een wetenschappelijke benadering nodig had om haar landgenotes beter te kunnen begrijpen en helpen.

Hoe je pad ook gaat lopen, ‘je academische vorming is een verrijking voor je leven’, zegt rector magnificus Cisca Wijmenga in haar column. De meeste mensen komen wel op hun pootjes terecht, is haar ervaring, al is het vaak anders dan ze gedacht hadden. Juist dat zou de rector haar studenten willen meegeven. Studenten die vaak zo onzeker zijn over hun toekomst. Ze zou ze graag in contact brengen met alumni die hun draai gevonden hebben. Dus alumni, kom maar op met die ervaringen en verhalen.

De totaal verschillende voormalige RUG-studenten die in deze *Broerstraat 5* hun verhaal vertellen, geven allen blijk van een koel hoofd en een warm hart. Zoals de bedrijfskundige die pas jaren na zijn studie besloot toch boer te worden, de bedrijfskundige die in Myanmar haar Audi- en Zuidas-dromen liet varen, de onderzoeker van longziekten die ook de microplastics in haar eigen huis te lijf wil, de ondernemer die met haar informaticakennis het stadskoerierverkeer verbetert en de filosoof die in zijn essays de kwetsbaren aller landen toeroept: ‘verenigt u!’

De komende tijd is er voor de meesten een van rust, bezinning en gezelligheid, van koken en lezen. Wij maakten voor u een decembernummer dat daarbij past en wensen u

Fijne Feestdagen en veel leesplezier!

INHOUD

COVER PROMOVENDA ELIZABETH MUDZIMU

COVER REYER BOXEM

4
Klem tussen kerk en cultuur
Non Elizabeth Mudzimu doet onderzoek naar rechten van vrouwen in Zimbabwe.

6
Column rector magnificus

7
Alumnus in het buitenland
Aart van der Wulp in China: ‘Schaatsers moet je niet masseren, alleen als er problemen zijn’

8
Ventileren, ventileren, ventileren … en stofzuigen
Immunologe Barbro Melgert wil weten wat microplastics aanrichten in onze longen.

10
Alumnus schrijft boek

11
Ain Wondre Stad
Reinout Douma

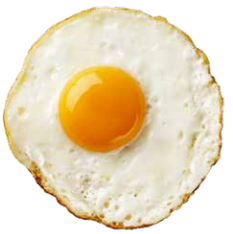
12
Gewoon doorgaan tot het niet meer gaat
Twintig alledaagse levensverhalen van DDR-burgers brengen het leven in een totalitaire staat erg dichtbij.

14
Kerstmenu van Tassos Sarampalis

16
Foto
Stuur uw foto's op voor het nieuwe *Album Amicorum.*

18
Verenigt u!
Filosoof Thijs Lijster roept ‘kwetsbaren aller landen’ op gezamenlijk een vuist te maken.

20
Hoe zeg jij ‘eitje’?
Citizen science naar de rol van het Gronings en het Fries in de samenleving

21
Typisch Gronings
Kijk- en leesboek *Wadapatja* over 101 Groninger (eigen) aardigheden

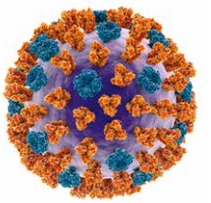

22
Fietskoeriers slimmer inzetten
Ondernemer Jantine Doornbos en onderzoeker Paul Buijs werken aan een revolutie in bezorgersland.

25
Expeditie Spitsbergen 79
Universiteitsmuseum brengt spannend arctisch onderzoek in beeld.

26
Alumni Actief en **Agenda**

27
Ubbo Emmius Fonds
zoekt sponsors voor onderzoek naar een beter begrip van griep.

30
Kop d’r bie en **Colofon**

32
Alumni Achteraf
bedrijfskunde

Klem tussen kerk en cultuur

Elizabeth Revai Mudzimu groeide op in het zuiden van Zimbabwe, waar ze als achtjarig meisje besloot later non te worden. Ze wérd non en gebruikt nu haar promotieonderzoek aan de RUG om andere vrouwen te helpen hun eigen keuzes te maken. Net als zij zelf heeft gedaan.

MARJAN BROUWERS REYER BOXEM

WWW.RUG.NL/STAFF/R.MUDZIMU

Toen Elizabeth Mudzimu in 2017 in Groningen aankwam voor haar PhD-onderzoek bij het Centrum voor Religiewetenschap, rilde ze van de kou, ook al was het een zachte dag in mei. Aan die kou is ze nog steeds niet gewend: gehuld in een wollen vest over haar crèmekleurige habijt vertelt ze in haar werkkamer hoe warm ze desondanks in Groningen is ontvangen: 'Mijn buren repareren mijn fiets, zwaaien me gedag als ik naar mijn werk ga en letten op of ik weer veilig thuiskom.'

Heidense kruiden

Mudzimu's onderzoek gaat over hoe vrouwen in Zimbabwe omgaan met hun gezondheid en rechten op het gebied van seksualiteit en voortplanting in een gemeenschap die zowel patriarchaal als conservatief is. Aan de ene kant wordt het leven van deze vrouwen gedomineerd door de leer van de katholieke kerk en aan de andere door Afrikaanse culturele gebruiken. Beide bepalen hoe vrouwen met hun seksualiteit omgaan en maar al te vaak botsen die eisen.

Ze benadrukt dat deze vrouwen vaak klem komen te zitten tussen kerk en cultuur. Bijvoorbeeld als ze tijdens hun zwangerschap traditionele Afrikaanse kruiden willen gebruiken. 'Hoewel de katholieke kerk hierover geen expliciete uitspraken doet, geeft de houding van sommige priesters de vrouwen het gevoel dat ze op drijfzand lopen. Ze krijgen te horen dat het gebruik van deze kruiden heidens is. Hoe gaan vrouwen om met dit soort tegenstellingen? Ik hoop dat ik ze kan helpen hun eigen keuzes te maken.'

Vertrouwen

Tijdens haar veldwerk in het noorden van Zimbabwe doet Mudzimu onderzoek onder Korekore-vrouwen. Ze neemt interviews af, organiseert groepsgesprekken en observeert de vrouwen in hun dagelijks leven. Ze praten over kwesties als seksualiteit, huiselijk geweld en gezondheid. Soms merkt ze dat het voor haar gemakkelijker is het vertrouwen van vrouwen te winnen omdat ze zowel onderzoeker als non is. 'Ik ken deze vrouwen van mijn vroegere pastorale werk en ik spreek hun taal. Soms kom ik, als non, voor een pastoraal gesprek en dan zijn ze opeens zo open dat ik allerlei wetenschappelijke data in mijn schoot geworpen krijg. Dan moet ik me wel steeds bewust zijn van het feit dat ik een onderzoeker ben en dus zorgvuldig met die data moet omgaan.'

Verhalen

Na twee jaar onderzoek kreeg Mudzimu een krachtige 'openbaring'. Ze besefte dat onderzoekers, zij zelf ook, naar vrouwen in Zimbabwe kijken door de ogen van activisten in plaats van wetenschappers, waardoor ze alleen zien wat ze verwachten: vrouwen die worden onderdrukt en niet zelfstandig kunnen handelen. 'Tijdens mijn veldonderzoek zag ik juist iets heel anders. Zoals de Nigeriaanse romanschrijfster Chimamanda Ngozi Adichie het noemt, keek ik naar een enkel verhaal, zonder een kritische analyse toe te passen en zonder rekening te houden met factoren als taal en culturele context. Als we alleen naar vrouwen kijken vanuit het perspectief van één verhaal, dan doen we die vrouwen tekort, omdat we dan niet luisteren naar de verhalen die ze níet vertellen.'

Groot gezin

Zo kwam ze vrouwen tegen die op verschillende manieren proberen onder de eisen van man en kerk uit te komen. 'Veel vrouwen in Zimbabwe willen graag een groot gezin met veel kinderen, omdat ze zich daardoor sterker voelen. Dus als hun mannen zeggen dat twee kinderen wel genoeg is, halen ze de pil – laten zelfs aan hun man zien dat ze die ook echt nemen – maar ondertussen zorgen ze ervoor dat de pil niet werkt. Als ze dan toch zwanger worden, doen ze net alsof ze stomverbaasd zijn. Dit bewijst dat ze veel sterker en zelfstandiger zijn dan ik had verwacht.'

Mudzimu komt zelf uit een gezin met tien kinderen en ze weet dus goed wat dat voor vrouwen betekent. Ze gaat daarom in gesprek met de vrouwen in haar onderzoek over het maken van verstandige keuzes. 'Is een groot gezin de enige manier om sterker in je schoenen te staan? Wat zijn alternatieven? Hoe kun je als vrouw je rechten opeisen op het gebied van seksualiteit en voortplanting op een manier die op de lange termijn houdbaar is? Tijdens mijn workshops wil ik ze graag helpen met meer zelfvertrouwen hun eigen keuzes te maken.'

Over Elizabeth Revai Mudzimu

Mudzimu groeide op in Masvingo, in het zuidoosten van Zimbabwe. Toen ze acht jaar was, besloot ze non te worden, maar ze moest wachten tot haar zeventiende om te mogen toetreden tot het klooster. In 2010 legde ze haar gelofte af en werd ze opgenomen in de orde van *Little Children of our Blessed Lady*.Na haar middelbare school verhuisde ze naar Harare om Religiewetenschap te studeren aan de universiteit. Ze behaalde haar onderwijsbevoegdheid en gaf les aan een grote middelbare school. Na haar masterdiploma wilde ze haar onderzoek voortzetten en kwam ze via NUFFIC bij toeval in Groningen terecht. In de vakgroep *Comparative Study of Religion* werkt ze onder begeleiding van Joram Tarusrira en Kocku von Stuckrad aan haar PhD.

Sustainable PhD Grant

Dit najaar kreeg Mudzimu van de RUG een Sustainable Society PhD Grant: een beurs van 2500 euro voor haar onderzoeksvoorstel. En vervolgens won ze ook nog eens de bonusprijs van 1000 euro voor de meest overtuigende pitch. 'Dat was een geweldige verrassing. Met dat extra geld kan ik mijn onderzoek laten visualiseren. Dat komt me goed van pas als ik terugga.' Ze heeft nog twee jaar te gaan om haar

'IN EEN WERELD VOL TONEEL IS HET DE KUNST OM ECHT TE BLIJVEN'

STELLING **JORIEN WOOLDERINK** FACULTEIT MEDISCHE WETENSCHAPPEN

Vervolg van pagina 5

onderzoek af te ronden en haar proefschrift te schrijven. Maar eerst gaat ze dankzij het winnen van deze beurs terug naar Zimbabwe voor een tweede ronde veldonderzoek.

Roeping

'Voor mij is onderzoek meer dan het toevoegen van kennis aan de wetenschap. Ik wil echt invloed hebben op de levens van mensen. Als ik klaar ben met mijn PhD, ga ik nadenken over de vraag hoe ik door kan gaan met het helpen van de minderbedeelde vrouwen van Zimbabwe. Misschien kan ik een postdoc gaan doen, een boek schrijven of kleine beurzen aanvragen om een platform op te zetten waarmee ik de empowerment van vrouwen kan bevorderen.'
Onderzoek is voor haar net zo zeer een roeping als haar leven als een katholieke non. 'Er is tijd om naar de kerk te gaan, er is tijd voor gebeden en er is tijd voor onderzoek, lezen en schrijven. Als ik ga hardlopen in het Noorderplantsoen, bid ik tijdens het lopen. En als ik klaar ben met mijn rozenkrans, dan ren ik door en denk ik na over mijn onderzoek.' Ze vouwt haar handen: 'Al die bezigheden hangen met elkaar samen.'

Kerstmis

Begin december is Mudzimu voor twee maanden naar Zimbabwe vertrokken om haar workshops te geven en kerst te vieren in haar klooster en thuis met haar familie. Kerst doet haar denken aan haar kindertijd: iedereen ging in een nieuwe jurk naar de kerk en haar moeder bakte traditionele taarten: 'Dan maakte ze het deeg klaar, deed het in een gat in de grond en maakte het vuur erboven aan. O, wat smaakten die taarten goed. De hele familie kwam bij elkaar om naar de kerk te gaan, samen te eten en te dansen. Ik ben trouwens een uitstekende danser.'
Tegenwoordig heeft kerst een nieuwe betekenis voor haar: 'Kerstmis geeft me de kans echt na te denken over wat het christendom voor mij inhoudt. Ik reik andere mensen de hand om samen de vreugde te beleven die de geboorte van Jezus brengt. Kerst betekent samen kerstliederen zingen om die vreugde uit te drukken en extra mijn best doen om die vreugde met andere mensen te delen.'

FOTO EWOUD ROOKS

OPGETEKEND DOOR MARJAN BROUWERS

De wereld aan je voeten

De dag waarop je afstudeert is met recht een feestdag te noemen. Je wordt overladen met bloemen en met je universitaire diploma op zak ligt de wereld aan je voeten. Je hebt waardevolle kennis en vaardigheden opgedaan en je hebt geleerd te analyseren en kritisch te denken. Je academische vorming is een verrijking van je leven. Iets wat veel alumni dagelijks ervaren.

Toch hoor ik van veel studenten dat ze zich zorgen maken over hun toekomstperspectief. Vinden ze wel een baan die aansluit op hun studie? Ze ervaren stress en doen hun uiterste best om een interessant cv bij elkaar te sprokkelen. Daarom wil ik onze studenten graag in verbinding brengen met onze alumni, die weten wat het betekent om als academicus de arbeidsmarkt te betreden.

Ooit waren al die alumni immers zelf eerstejaars studenten met grote dromen die enthousiast begonnen aan hun studie. Een deel van hen vond een baan die aansloot op hun studie. Maar lang niet allemaal. Uit onderzoek blijkt dat zo'n dertig tot veertig procent van de afgestudeerden in een heel ander beroep belandt dan ze hadden verwacht. Filosofen worden bestuurder, chemici belanden in de zorg en een zekere Leidse historicus is al negen jaar minister-president. Ook de vijf Groningse alumni in zijn kabinet zijn aan de RUG niet opgeleid als bestuurder. En dat ik zelf rector van deze universiteit zou worden, had ik als student biologie nooit kunnen voorspellen.

Is het erg iets anders te gaan doen dan waarvoor je hebt gestudeerd? Absoluut niet.
In veel sectoren zijn juist academici in trek met minder voor de hand liggende studies.
Zo zijn psychologen zeer gewild in de wereld van de big data en data science, omdat ze tijdens hun studie uitstekende statistische vaardigheden hebben opgedaan. Verder is het wetenschappelijk bewezen dat teams die bestaan uit mensen met diverse achtergronden beter presteren dan homogene teams. Sowieso is de arbeidsmarkt tegenwoordig veel minder goed te voorspellen dan vroeger. Werknemers zijn mobieler, werken niet meer tot hun pensioen voor dezelfde werkgever en blijven zich hun leven lang ontwikkelen. Het is niet meer van deze tijd te verwachten dat je studie allesbepalend is voor je toekomst. Je academische competenties zijn dat wel.

Het is mijn ervaring dat de meeste mensen wel op hun pootjes terecht komen na hun studie, al is dat soms op een ander pootje dan ze hadden verwacht. Op de achterzijde van *Broerstraat 5* staan sinds jaar en dag portretten van alumni die vertellen over hun loopbaan, die vaak anders is verlopen dan ze als student voor ogen hadden. Mooie verhalen, waar onze studenten inspiratie uit kunnen putten. Ik nodig alumni van harte uit hun ervaringen met ons te delen, via **alumni@rug.nl**. Om studenten van nu een hart onder de riem te kunnen steken en te laten zien dat de wereld straks ook aan hún voeten ligt.

Cisca Wijmenga, rector magnificus

ELLIS ELLENBROEK CORNÉ SPARIDAENS / HH

BUITENLAND

Chinezen schaatsen leren als Nederlanders. Met dat idee vertrok alumnus bewegingswetenschappen Aart van der Wulp (58) als trainer-coach naar China. Hij is er hele dagen druk. Maar of het kampioenen oplevert?

Morgen vliegt Aart van der Wulp weer naar China, na een derde korte *break* in Nederland. Liever was hij niet nu overgekomen. Er staan belangrijke wedstrijden in Beijing voor de deur, jammer van de trainingstijd. Maar visumregels bepalen wanneer hij naar huis kan, of moet.

De RUG-alumnus bewegingswetenschappen ontfermt zich sinds april bij Team China over jonge schaatstalenten. Hij heeft een contract tot de Olympische Spelen van 2022, maar betwijfelt of hij die einddatum haalt. Wellicht trekken de Chinezen de stekker eruit. Op hun agenda is geen staat te maken. Na de komende wedstrijden worden de teams opnieuw ingedeeld, heeft Aart via de Chinese Whatsapp We Chat doorgekregen. Spannend wat er dit keer van zijn clubje van negen overblijft. Acht eerdere pupillen mocht hij uitzwaaien toen van hogerhand werd geoordeeld dat ze niet goed genoeg waren. Vaak overweegt hij zelf de brui eraan te geven. Maar het is werk, schaatscoach is het leukste wat er is. En China betaalt fantastisch.

Het leven vanuit een koffer – nu weer trainen op het subtropische eiland Hainan, dan weer in Noordoost-Mongolië – is hij gewend. In zijn laatste Nederlandse job, assistent-coach van het voormalige team Clafis, reisde hij ook veel. De kinderen zijn groot, hij heeft een lat-huwelijk, het past. Maar de mentaliteit van de Chinezen wringt. Het land wil meedoen met de wereldtop en haalde deskundigen uit de schaatsmogendheden Noorwegen en Nederland. Veel van hen zijn alweer afgehaakt.

De Chinese minister van sport bemoeit zich persoonlijk met de schaatserij. Het moet *science based* en *data driven*. ‘Daar komt niets van terecht. Ze laten ons onze gang

AART VAN DER WULP:

‘Schaatsers moet je niet masseren, alleen als er problemen zijn’

niet gaan. Geen idee waarom niet.’ Er is een staf van 130 man voor negen teams. ‘Ik heb een masseur, die ik helemaal niet wil. Schaatsers moet je niet masseren, alleen als er problemen zijn.’ Waar hij wel om vraagt – een camera, lactaatmetertjes, een trainingskamp op Thialf – wordt juist niet geregeld. Hij is de hele dag in touw met de gekste opdrachten. ‘Dan heeft het Chinese volleybalteam verloren of de badmintonners hebben juist gewonnen. Dan moeten wij schrijven wat we daarvan vinden. Eigenlijk moet je het ook nog bekijken.’
Soms trekt hij een zwart shirt aan naar een meeting. Het voorgeschreven rode zit dan zogenaamd in de was. Recalcitranter wordt het niet. Iets zeggen van bijvoorbeeld mensenrechten in China is uit den boze. Natuurlijk voelt die onderdanigheid niet goed. ‘Maar als wij allemaal opstappen, hebben zij daar ook niks aan.’

‘Nederland hoeft voorlopig niet bang te zijn voor China’, verzekert hij. Hij traint wat de nieuwe generatie Olympiërs moet worden en is verbaasd hoe die, uitzonderingen daargelaten, zijn adviezen voor een topsportleven in de wind slaan. ‘Ze leren geen Engels en eten liever pancakes met slagroom bij het hotelontbijt dan havermout.’ De coach heeft zijn pupillen ook moeten leren wennen aan de vele fietstrainingen, in Nederland standaard. Hij gaat altijd zelf mee de berg op, hij is de enige die een band kan plakken. Dik veertig jaar ouder dan de rest, is hij dan eerder boven dan al zijn dames. ‘Dat was in mijn Clafis-tijd wel anders.’

Chinese schaatsploeg

Langzaam dringt het door dat onze wereld vergeven is van de microplastics. En dat dat weinig goeds betekent. **Barbro Melgert** wil weten wat zij aanrichten in onze longen. Het onderzoek dat zij aan het UMCG doet, met een subsidie van ZonMw, lijkt veelbelovend.

JURGEN TIEKSTRA SIESE VEENSTRA

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/B.N.MELGERT

Microplastics?

Ventileren, ventileren, ventileren … en stofzuigen

Toen Barbro Melgert kortgeleden een nieuw huis liet bouwen in de stad Groningen, besloot ze ook een kostbaar ventilatiesysteem te laten installeren. Het systeem bewaakt het CO_2-gehalte in de woonruimte en zuivert in elke kamer uit zichzelf de lucht wanneer een sensor aangeeft dat dat nodig is. 'Ja, jongens … longonderzoek', lacht ze. 'Ik kan er niks aan doen, maar dit is voor mij de topprioriteit.'

Melgert is adjunct-hoogleraar Farmaceutische immunologie in het UMCG, gespecialiseerd in longziekten. Ze weet dat onderzoeken hebben aangetoond dat het binnenmilieu in de goed geïsoleerde Nederlandse huizen, zoals zij zegt, 'verschrikkelijk slecht is'. Dat komt door gassen die tijdens het koken of verwarmen van het huis niet volledig worden verbrand. Ook schimmels, in luchtroosters of op muren, zijn uiterst ongezond. Maar haar nieuwste zorg is de aanwezigheid van minuscule plastic vezeltjes die door de huizen dwarrelen, afkomstig van synthetische kleding en vloerbedekking. Amerikaans onderzoek stelt dat in Amerikaanse huizen elk jaar zich twintig kilo stof ophoopt, waarvan zes kilo bestaat uit microplastics (kleiner dan een millimeter).

Minilongetjes

Naar de gezondheidseffecten van die microplastics is internationaal nog weinig onderzoek gedaan. De Nederlandse wetenschapsfinancier ZonMw gaf dit jaar daarom 1,6 miljoen euro uit aan vijftien kleine onderzoeksprojecten. Afgelopen oktober werd een eerste balans opgemaakt, waarbij het resultaat van de onderzoeksgroep van Melgert tot de opmerkelijkste behoorde. In kweekbakjes liet zij minilongetjes groeien, waarna nylon- en polyestervezels werden toegevoegd. De nylonvezels hadden 'een dramatisch effect' op de groei van de longcellen. Wel vermoedt Melgert dat de toegevoegde hoeveelheid nylon veel groter is dan mensen gemiddeld in hun luchtwegen krijgen. Zeker is ze niet, want er bestaat nog geen onderzoek naar de hoeveelheid microplastic in onze longen.

'Ik heb ontzettend veel plezier gehad in het schrijven van de subsidieaanvraag voor dit onderzoek', vertelt Melgert. 'Dit is maatschappelijk relevant, en bovendien komt het heel dichtbij. Ik werk aan longziekten, maar ik heb zelf geen longziekte, dus dat staat wat verder van mijn bed. Maar dit vindt ook in mijn eigen huis plaats. Er is nog zo weinig bekend over microplastics, terwijl je ziet hoeveel plastic er rondzwerft over de wereld; tot in de diepste putjes van de Himalaya worden microplastics gevonden. Dit is een probleem dat zich opstapelt.'

Opstapelen

Een probleem? Is het niet voorbarig daarover te spreken? Strikt genomen is het nog onbekend of microplastics slecht zijn voor de gezondheid. Daar denkt Melgert, die tijdens het gesprek haar thee welbewust uit een metalen beker drinkt, toch anders over. 'Alles is een potentieel probleem als het zich opstapelt. Of iets toxisch is of niet hangt af van de dosis. Water is ook giftig als je er maar te veel van drinkt. Dus als wij doorgaan met op deze manier plastic te gebruiken en in het milieu te brengen, dan komen we vanzelf bij het moment dat het toxisch wordt. Want plastic verdwijnt niet. Het lijkt op de zware metalen die zich opstapelen in de voedselketen, van micro-organisme tot gewervelde. Uiteindelijk eten wij een lekker visje en krijgen we er een enorme hoeveelheid van binnen. Zo is het ook met die microplastics.'

'Je hebt maar één paar longen. En je kunt ze niet repareren.'

Tot mei 2020 heeft Melgert de tijd om haar onderzoek voort te zetten. Voor de periode daarna moet ze hopen op een nieuwe subsidieronde van ZonMw, die al heeft aangekondigd een extra miljoen opzij te zetten voor vervolgonderzoek. Allereerst kijkt ze nu samen met onderzoeksinstituut TNO wat er nou uit die plastic vezeltjes lekt. Want het is duidelijk dat uit gebruikt nylon 'iets' komt dat het sterke effect heeft op de longcellen in haar kweekschaaltjes. De fabrikant van wie het nylon en polyester komt, bezweert echter dat er niks aan de plastics is toegevoegd. Dus ook geen weekmakers, zoals de additieven heten die plastics soepel maken en waarvan al lange tijd bekend is dat sommige schadelijk voor de gezondheid zijn.

Vastgeplakt

Een opvallende eigenschap van plastics is dat ze lipofiel zijn: vetlievend. Dat betekent dat er van alles aan kan vastkleven: dieseldeeltjes, sigarettenrook, maar ook micro-organismen als virussen, bacteriën en schimmels. 'Het kan best zijn dat die fabrikant gelijk heeft en dat er gewoon allemaal

stoffen uit het milieu aan die microplastics zijn vastgeplakt', zegt Melgert. 'Als je in een café bent geweest waar is gerookt, dan ruik je dat later nog doordat je kleding die rookdeeltjes in de lucht aan zich bindt. Dus afhankelijk van waar kleding is geweest – bijvoorbeeld in China waar ontzettend veel luchtverontreiniging kan zijn – kan er van alles aan zijn vastgeplakt.

Rookmachine

Dat is ook een deel van ons onderzoek: wat gebeurt er als er stoffen uit de omgevingslucht aan de microplastics gaan kleven?' In haar lab beschikt Melgert daarom over een rookmachine en een dieselgenerator. Maar ook over een wasmachine en droger, waarin haar team synthetische kleding stopt om vervolgens de stofresten, met daarin dus microplastics, te gebruiken voor verdere studie.

Voorlopig blijft het onderzoek naar de gezondheidseffecten van microplastics nog barsten van de open vragen. Afgezien van het feit dat de ene kunststof de andere niet is en dus elk een ander gevolg kan hebben voor onze gezondheid, is het menselijke immuunsysteem een uiterst verfijnde machinerie. Het is daarom een nauwgezette zoektocht om te achterhalen welke cellen van de gekweekte minilongetjes nou precies door de microplastics worden getroffen, welke eiwitten 'tot expressie komen', hoe 'hun DNA wordt afgelezen' en welke receptor aan de buitenkant van een cel 'wordt *down*-gereguleerd', zoals Melgert het beschrijft.

Barbro Melgert

is adjunct-hoogleraar Immunologie aan het UMCG/RUG. Ze is alumna farmacie, 1994, en promoveerde in 2000 op onderzoek naar de behandeling van leverfibrose. Als postdoc onderzocht ze het effect van roken en de rol van gender op de ontwikkeling van astma. Altijd had ze extra aandacht voor de macrofaag, een belangrijke immuuncel die virussen, bacteriën en stofjes opeet. Sinds mei doet ze, met een subsidie van ZonMw, onderzoek naar de impact van microplastic vezels op de longen.

Ventileren

Maar wat de uitkomst van het onderzoek ook moge zijn, het verandert niks aan de wijsheid die de immunologe nu al wil rondbazuinen: 'Ventileren, ventileren, ventileren. En stofzuigen.' 'Er is ontzettend veel aandacht voor de energietransitie, voor het goed isoleren van huizen en voor het zo weinig mogelijk verbruiken van energie', zegt Melgert. 'Maar de ventilatie is het kind van de rekening. Wat mij zo steekt is dat iedereen alleen maar denkt aan zijn portemonnee, als het gaat over het binnenklimaat in een huis. "Ja maar, als je een raam opzet, gaat alle warme lucht naar buiten en moet ik meer gas verbranden." Oké, maar dan zit je straks thuis met COPD en heb je tien euro bespaard. Dat is inderdaad wel een uiterste, maar we hebben het over onze longen. Je hebt maar één paar, en je kunt ze nog niet laten repareren. Denk ook aan jezelf, denk niet alleen aan die portemonnee.'

VOOR NOG MEER BOEKEN VAN ALUMNI:

WWW.RUG.NL/ALUMNI/BOEK

Joop Boersma (1926) / geneeskunde 1952
Fibromyalgie – van ontkenning naar erkenning
Memoires van een reumatoloog
WWW.DROOMVALLEIUITGEVERIJ.NL
€ 15,–

Jeroen Smit (1963) / sociologie en bedrijfskunde 1986
Het grote gevecht: & het eenzame gelijk van Paul Polman
'Balancerend tussen het geld en het goede loopt Polman, meer "priester" dan CEO, te ver voor de troepen uit.'
WWW.UITGEVERIJPROMETHEUS.NL
€ 24,99

Dorly Deeg (1950) / wiskunde 1979
Gewonnen jaren
Heldere inzichten over hoe wij ouder worden.
WWW.AMBOANTHOS.NL € 22,99

Joris van der Geest (1973) / bedrijfskunde 1995
De oneindige marshmallow test
Klassiek drama tegen de achtergrond van tantra en investment banking.
WWW.JORISVANDERGEEST.NL € 20; e-book € 9,99

Marnix Krop (1948) / rechten 1972
Wim Kok: Voor zijn mensen 1938-1994
Een leven op eigen kracht
WWW.UITGEVERIJPROMETHEUS.NL
€ 34,99

Olaf Koens (1985) / filosofie
Paarden vliegen businessclass
Verhalen over mens en dier in het Midden-Oosten
WWW.SINGELUITGEVERIJEN.NL
€ 21,50; e-book € 12,99

Kristian Kreeft (1992) / kunstgeschiedenis 2017
In vervoering van Voerman
Over het leven en werk van Jan Voerman senior (1857-1941).
WWW.WBOOKS.COM € 24.95

Barbara Trappenburg (1966) / communicatie 1992
De B van beginnen – met schrijven
Naslagwerk met 295 lemma's om makkelijker (betere non-fictieteksten) te schrijven
WWW.SCHRIJFLAB.COM € 24,50

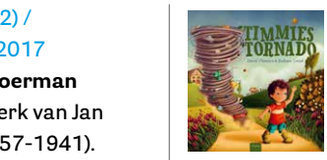
Marcel Niekus (1970) / archeologie 1996 en Evert van Ginkel
Neanderthalers in Noord-Nederland
Leven aan de rand van de oerwereld.
WWW.DRENTSLANDSCHAP.NL € 24,50

Ronald Ohlsen (1968) / taal- en cultuurstudies 1992
Uitzicht op de Bosporus – Istanbul en de verhalen
Ohlsen verblijft sinds 2000 jaarlijks een aantal weken in de Turkse metropool.
WWW.KLEINEUIL.NL € 18,50

Sara van Geloven (1989) / Engels 2012
Take a Break
Reisgids. Voormalig hoofdredacteur *Lonely Planet magazine* geeft vele tips en voorbeelden voor een perfecte break of tussenjaar.
WWW.KOSMOSUITGEVERS.NL € 20,–

Kim Spinder (1982) / communicatie 2005
Het kleine innovatieboek
Hoe pak je het aan, innovatie, en hoe houd je de energie erin?
WWW.BUSINESSCONTACT.NL € 20,00; e-book € 14,99

David Vlietstra (1978) / psychologie 2002
Timmies tornado
Prentenboek op rijm over een jongen die een tornado als huisdier neemt. Vanaf 4 jaar.
WWW.CLAVISBOOKS.COM € 14,95

Tonko Ufkes (1958) / geschiedenis 1984
Boeten, nog niet binnen
Bundel met 30 gedichten in het Gronings en 30 foto's
WWW.GRONINGERBOEKEN.NL € 9,95

Jelle de Visser (1954) / wijsbegeerte 1993
Het Aveniristisch Ethos
Essay over het verschil in toekomstbesef tussen de inwoners van Noord- en Zuid-Europa en wat dit betekent voor de EU
WWW.NOORDBOEK.NL € 19,90

Hessel de Walle (1958) / Fries 1983
De mannen van de overval
Levensverhalen van de 26 overvallers op het Leeuwarder Huis van Bewaring in oktober 1944
WWW.WIJDEMEER.NL € 26,90

Alice Vlottes (1954) / psychologie 1983 en Daan Wienke (1950) / psychologie 1974 promotie 1999
Narcisme in relaties
Loskomen uit het web van een narcistische partner
WWW.ANDERZDENKEN.NL € 24,99

Chrétien Schouteten (1944) / scheikunde 1976
Goudmerels – Dirk Coster en Lise Meitner in tijden van nazi's en atoombommen
Hoe een Groningse kernfysicus in 1938 zijn collega, 'de joodse moeder van de atoombom', Duitsland hielp ontvluchten.
WWW.GERARDSTOUT.NL € 13,–

FOTO CORNELIS SPARIDAENS

Reinout Douma (45); pianist, dirigent en componist; richtte het Noordpool Orkest op en werkt(e) met vele jazz-, pop- en theaterartiesten (Vrouw Holland, Paul van Vliet, Janne Schra e.a.); voltooide tussen 1992 en 2000 bijna een rechtenstudie, week uit naar het conservatorium en leeft nu van en voor de muziek

Speciale plek
Radesingel 6

AIN WONDRE STAD

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

ELLIS ELLENBROEK ELMER SPAARGAREN

'Pas op het conservatorium kreeg ik mijn eerste pianoles'

'Ik had mezelf en mijn ouders beloofd jurist te worden. Dus liep ik het najaar van 1997 studentstage bij advocatenkantoor Meijer en Dijkgraaf aan de Heresingel. Jurisprudentie uitzoeken en andere beginnerswerkzaamheden. Ik speelde al heel lang piano, thuis hadden we een vleugel waarop ik als puber popmuziek zat na te spelen. In Groningen speelde ik soms in de kroeg of als theaterbegeleider. Diezelfde herfst van 1997 begeleidde ik een dame die meedeed aan het Groninger Studenten Cabaret Festival, Sandra Rijlaarsdam, zij heeft verder geen cabaretcarrière gemaakt.

Het was de eerste keer dat ik in de Stadsschouwburg mocht spelen. Jochem Myjer deed ook mee aan het festival. Hij hoorde mij soundchecken en zei: Wat speel jij fucking goed, jij hebt vast conservatorium. Ik zei dat ik rechtenstudent was. Hij vond mij knettergek. Jochem zei dat hij met zijn biologiestudie zou stoppen als hij won.

Ik heb me toen aangemeld bij het conservatorium, de afdeling jazz, ik werd direct aangenomen. Ik had nog nooit les gehad, op het conservatorium, aan de Radesingel, kreeg ik pas mijn eerste pianoles. Van muziektheorie wist ik ook niks. Geen idee wat een c mineur 7 was, terwijl ik dat al lang speelde. Zij dachten: Die gast speelt zo goed en hij studeert rechten. Als hij rechten studeert, kan hij de muziektheorie ook wel leren.

Twee jaar heb ik nog ingeschreven gestaan aan de RUG en zelfs nog een paar vakken gehaald, handelsrecht en privaatrecht 3 volgens mij. Maar het ging snel los met de muziek. Ik had Vrouw Holland, en Jochem Myjer wilde dat ik zijn muziek ging schrijven. In 2009 heb ik het Noordpool Orkest opgericht.

Ik vond de studie rechten heel interessant, maar een leven daarna met van half negen tot half zes op kantoor zag ik niet zitten. Het leven dat ik nu leid is tien keer mooier.'

'EEN DROOM IS EEN DOEL MET EEN DEADLINE, ZONDER DEADLINE WORDT HET EEN NACHTMERRIE'

STELLING **JOLANDA NEEF** FACULTEIT MEDISCHE WETENSCHAPPEN

Een scholiere, een kok, een sporter, een Stasi-informant, een huisarts, een actrice, een punker … Twintig alledaagse levensverhalen van DDR-burgers brengen het leven in een totalitaire staat erg dichtbij. Alumna **Marijke van der Ploeg** en **Manon de Heus** tekenden in hun boek *Statiegeld voor mijn moeder* herinneringen op van twintig burgers uit het voormalige Oost-Duitsland. Wat doe je als normaal mens als de omstandigheden niet normaal zijn?

Gewoon doorgaan tot het niet meer gaat

MATHIJS DEEN MATHIJS DEEN BOEK

Historica Marijke van der Ploeg was vijf toen de Muur viel. Haar grootvader belde haar moeder, en die zette de televisie aan. Het was een grote gebeurtenis.

Iedereen die die beelden toen heeft gezien, weet nog hoe duizenden Berlijners zich verdrongen voor grensposten als Checkpoint Charlie en de Böse-brücke. Ze konden doorlopen, de Oost-Duitse grenswachten stonden onwennig met hun handen op de rug onder geheven slagbomen. Ook Marijke keek met grote belangstelling, herinnert haar moeder zich, al moet ze er wel aan toevoegen dat haar dochter altijd met grote belangstelling keek als de televisie aan was.

Van der Ploeg, die tussen 2005 en 2010 geschiedenis studeerde in Groningen, is nu, dertig jaar later, een historica die er rond voor uitkomt dat ze het jammer vindt dat ze er niet bij is geweest, dat ze de wereld van voor de val van de Muur niet met eigen ogen gezien heeft. Vandaar misschien haar verlangen om die periode niet alleen via historische publicaties, maar ook via de ooggetuigen te benaderen. Voor haar bachelor interviewde ze al Bosniërs die naar Nederland waren gevlucht. Over wat er gebeurde en hoe dat was.

Berlijn

Ze deed een minor Duitslandkunde. En toen ze haar master had afgerond verhuisde ze naar Berlijn, waar ze stage liep op de ambassade. In de weekenden gaf ze rondleidingen in Hohenschönhausen, de voormalige Stasigevangenis. Er was geen gebrek aan mensen die aan den lijve hadden ondervonden hoe het was om dag in dag uit onder het DDR-regime te moeten leven.

'Ik wist ondertussen hoe de Stasi werkte,' vertelt Van der Ploeg. 'Ik wist door studie hoe de bewegings- en keuzevrijheid van de Oost-Duitse burgers werd ingeperkt. Maar hoe de mensen dat in het dagelijkse leven hebben ervaren, dat ontbrak. Ik was er zo benieuwd naar hoe mensen omgingen met dat gebrek aan vrijheid en hoe ze die tijd hebben verwerkt.'

Marijke van der Ploeg ontmoette Manon de Heus, een leeftijdsgenoot die net als zij in Berlijn was neergestreken. De Heus is socioloog (Tilburg Universiteit), vertaalster en journalist met Nederlands-Duitse roots. Het werd al gauw duidelijk dat de twee een sterke fascinatie deelden voor de alledaagse lotgevallen van gewone mensen. Ze besloten, meteen al bij die eerste kennismaking, te proberen een boek te schrijven – interviews met ooggetuigen, met gewone burgers over hun leven voor en na de Wende. Dat werd *Statiegeld voor mijn moeder*, twintig gesprekken met mensen die burger waren van een land dat niet meer bestaat. Twintig verhalen van gewone mensen onder ongewone omstandigheden.

De verhalen

'Je leeft in een dictatuur en je bent ook gewoon een mens,' zegt De Heus over het uitgangspunt van het boek. 'Wat doe je als normaal mens als de omstandigheden niet normaal zijn?' En het antwoord bleek te zijn: zo normaal mogelijk doorgaan, totdat dat niet meer gaat. Het boek vertelt de verhalen van een jongen die uit onschuldige baldadigheid iets onwelgevalligs doet en in het gevang verdwijnt, een gevluchte man die een tunnel graaft en ruim twintig mensen laat ontsnappen, een sporter met ontdekte vluchtplannen wier lichaam door een onnodige operatie vernield wordt, een meisje dat problemen krijgt doordat haar vriend opeens naar Tsjecho-Slowakije blijkt te zijn gevlucht, een huisarts wier man op een reisje naar het westen wegbleef, waarna het leven voor haar en de kinderen bijna onmogelijk werd gemaakt, een actrice die tegen de klippen op probeert de randen van de censuur te zoeken, een kok die het geluk heeft in een chique Berlijns restaurant te koken, een eigenaar van een punkkroeg die zich beschermd voelt door een subcultuur die door de overheid niet doorzien wordt enzovoort. En overal was de Stasi. En in alle verhalen viel de Muur. Daar braken de levens doormidden.

Controle en schaarste

Is geschiedenis wat er gebeurd is, of is geschiedenis het verhaal dat we vertellen over wat er gebeurd is? Er is wat voor te zeggen dat Van der Ploeg, die terug zou willen naar de DDR om te zien hoe het was, van geluk mag spreken dat dat niet kan, omdat zo'n speurtocht naar het dagelijks leven ook precies dat zou opleveren: dagelijkse zorgen die het zicht op het grote verhaal belemmeren. Maar juist doordat

er in dit boek twintig levensverhalen naast elkaar staan, wordt de gemene deler zichtbaar. Een verhaal van een maatschappij van controle en schaarste, waarin iedereen vroeg of laat voor de vraag kwam te staan wat te doen: zich te schikken en het gebaande pad te gaan, of het eigen hart te volgen en gevaar te lopen.

Alomtegenwoordigheid

Toen de moeder van De Heus, die op het West-Duitse platteland opgroeide als tiener, via brieven contact kreeg met een leeftijdgenoot in de DDR, viel het haar vooral op hoe ze op elkaar leken. Kennelijk had ze juist verschillen verwacht. De Oost-Duitse vriendin was weliswaar jaloers, vooral op het mooie briefpapier van haar penvriendin, maar verder hadden ze dezelfde beslommeringen van het hart, vergelijkbare problemen en dromen. Het waren twee jongvolwassen vrouwen op zoek naar vriendschap. Mensen lijken op mensen.
Maar nu, als terugblik verteld, beginnen de levensverhalen van de twintig Oost-Duitsers toch uiteen te lopen met het doorsneeverhaal van hun tijdgenoten uit het Westen. Juist door de omstandigheden die het alledaagse net overstijgen, en die vroeg of laat toch hun intrede in het alledaagse maakten. Zoals het gebrek aan vrijheid om te reizen of zonder belemmeringen een opleiding te kiezen, het onvermogen in het openbaar te kunnen zeggen wat je op het hart had, en de alomtegenwoordigheid van de Stasi.

Achterdocht

Dat De Heus en Van der Ploeg ook in staat zijn geweest een Stasi-informant aan het woord te laten die vertelt hoe hij stapje voor stapje door het regime werd ingekapseld, geeft het boek een extra lading. Een vatbare jongen, die nu probeert zijn straatje schoon te vegen. Dat Duitse vrienden van de auteurs er bezwaar tegen hadden dat dit Stasi-verhaal ook in het boek werd opgenomen, is veelzeggend. De angst en de woede smeult kennelijk nog. Misschien is er ook schaamte in het spel.
‘Sommige mensen die zich wel verzet hebben, zijn kwaad op de mensen die niks hebben gedaan,’ zegt Van der Ploeg. ‘Stasi-slachtoffers zeggen bijvoorbeeld, terugkijkend, tegen de meelopers: “Ik heb wél nee gezegd. Dat had jij ook kunnen doen.” Maar als het hierover ging, werden de mensen wel terughoudend.’
‘Er was ook achterdocht bij de meeste van onze gesprekspartners,’ zegt De Heus. ‘En mensen zijn heel gevoelig als het om jeugdherinneringen gaat.’ ‘Ja,’ valt Van der Ploeg in. ‘Het is net alsof je relatie uit is. Jij bent de enige die mag zeggen wat voor sukkel het was. Soms lijkt het in de DDR net zo. Ze mogen zelf wel zeggen wat er mis was, maar anderen mogen dat niet. Want het was wel jouw land.’

Statiegeld voor mijn moeder – Verhalen over het leven in de DDR
Manon de Heus en Marijke van der Ploeg
WWW.UITGEVERIJASPEKT.NL
€ 19,95

‘DER BINT LEU DEE NICH VAN GEDACHTN VERAANDERT; MER DEE DEANKT NOOIT NOA’ (TWENTS SPREEKWOORD)

– Kerstdiner –

Tassos Sarampalis en Sander Martens zijn allebei docent aan de RUG en onderzoeker op het gebied van de neurowetenschappen. De een bij psychologie, de ander bij de medische faculteit. Misschien dat ze daarom zo graag als hobby-kok respectievelijk professioneel fotograaf de zintuigen strelen met hun creatieve producten. Samen doken ze op verzoek van *Broerstraat 5* de keuken in. Het resultaat is een kerstdiner met gezond-mediterraan karakter, maar van oer-Hollandse ingrediënten. Martens fotografeerde de gerechten.

Tassos Sarampalis houdt van Groningen. Vanwege het drukke culturele uitgaansleven én omdat het platteland en de zee toch altijd dichtbij zijn. Rust en hectiek is ook wat hij zo mooi vindt aan de tijd rond kerst. Even weg van de drukte van het werk en je storten op koken, eten en samenzijn met familie en vrienden. Om weer op te laden en nieuwe inspiratie op te doen is de kerstvakantie zijn favoriet. Voor de *UK* schreef Sarampalis jarenlang een kookrubriek. (De recepten staan nog steeds op artefactual.org/the-epicurean.) Maar zijn kookpassie ontstond in zijn thuisland, Griekenland. Daar groeide hij op met een moeder en oma die beiden een liefde voor koken hadden. Als klein jongetje leerde hij door veel te kijken, stiekem te proeven en mee te helpen in de keuken. Nu hij zelf een gezin heeft, is hij de kok in huis, bijgestaan door zijn dochtertje, dat hem graag helpt. Sarampalis werkt sinds tien jaar aan de RUG. Hij is er docent bij Psychologie, onderzoeker en hoofdredacteur van de blog van Psychologie *Mindwise*. 'Moeilijk om allemaal te combineren', geeft hij toe. 'Maar al die interesses voldoen aan twee behoeftes: de noodzaak van creativiteit in mijn leven en het willen werken met mensen.'

VOORGERECHT

Farro-risotto met wilde paddenstoelen en kastanjes

- 200 g wilde paddenstoelen
- 100 g gekookte kastanjes, gehalveerd
- 2 eetlepels sojasaus
- 2 eetlepels rijstazijn
- 1/2 eetlepel suiker
- 1 grote ui, in blokjes
- 2 eetlepels boter
- 300 g farro (emmertarwe)
- 200 ml droge witte wijn
- 1 l kippen- of groentebouillon
- 100 g geraspte Parmezaanse kaas
- peterselie

Verhit een koekenpan op hoog vuur. Voeg 1 eetlepel olijfolie toe en bak de paddenstoelen tot ze licht gekleurd en zacht zijn (3 tot 4 minuten). Meng de sojasaus, de rijstazijn, de suiker en nog een eetlepel olijfolie in een kom. Voeg de nog warme paddenstoelen toe. Laat ze afkoelen in de marinade terwijl u de risotto kookt.
Fruit de ui 5 minuten in boter in een grote pan tot de ui zacht is maar nog niet gekleurd. Voeg de farro toe en laat deze lichtbruin worden op een middelhoog vuur. Blus af met de wijn. Voeg zodra alle wijn is verdampt de bouillon, de paddenstoelenmix en de kastanjes toe. Voeg zout toe naar smaak en laat met de deksel op de pan op een middelhoog vuur staan totdat het grootste deel van de vloeistof is opgenomen of verdampt en de farro zacht is met een lichte bite (30 tot 35 minuten). Als de farro begint uit te drogen voordat zij gaar is, een beetje water toevoegen. Neem de pan van het vuur terwijl de farro nog enigszins los is. Voeg de kaas en nog een paar eetlepels olijfolie toe en klop het geheel met een houten lepel op tot een romige massa. Voeg eventueel zwarte peper en zout naar smaak toe. Serveer in grote kommen met wat gesneden peterselie en extra Parmezaanse kaas ernaast.

FOTO REYER BOXEM

HOOFDGERECHT

Gebakken zalm met saffraansaus

- 4 WILDE ZALMFILETS, MET VEL, ZONDER SCHUBBEN
- EEN PAAR VISGRATEN VAN DE VISBOER
- 1 MIDDELGROTE UI
- 100 ML WITTE WIJN
- 3 WORTELS
- 1 KLEINE PREI
- 1 MESPUNTJE SAFFRAANDRAADJES
- 1 EETLEPEL BOTER

Maak eerst de saus: fruit de ui in een steelpan met 1 eetlepel boter. Voeg zodra de ui zacht is de visgraten toe. Blus af met de wijn. Voeg zodra de wijn grotendeels is verdampt 500 ml koud water toe. Laat deze bouillon koken en vervolgens 30 minuten op een laag vuur sudderen. Zeef de bouillon en giet hem terug in de steelpan.
Laat de bouillon weer sudderen en voeg zout toe naar smaak. Snij ondertussen de wortels en het witte gedeelte van de prei in kleine stokjes ter grootte van lucifers. Voeg deze samen met de saffraandraadjes toe aan de bouillon. Laat 5 minuten zachtjes koken tot de groenten zacht zijn en de saus een diepe saffraankleur heeft. Zet het vuur uit terwijl u de zalm braadt.
Dep elke zalmfilet voorzichtig droog met keukenpapier. Doe er ruim zout op. Verhit een anti-aanbakpan op een middelhoog vuur. Voeg wat olie toe en leg elke filet met het vel naar beneden in de pan. Druk de filets voorzichtig met de hand aan, zodat het vlees niet omhoog krult. Laat ongeveer 4 minuten bakken, totdat het vel knapperig is. Keer de filets om en bak ze nog 1 minuut tot ze helemaal gaar zijn.
Warm de saus voorzichtig op en verdeel deze over vier voorverwarmde borden. Leg op elk bord een filet en serveer met gekookte nieuwe aardappelen.

NAGERECHT

Gebakken appels met kerstspecerijen

- 4 GROTE APPELS (PINK LADY OF GALA)
- 50 G WALNOTEN
- 1 THEELEPEL KANEEL
- 1 THEELEPEL GEMBERPOEDER
- 1 THEELEPEL NOOTMUSKAAT
- 1/2 THEELEPEL KORIANDERPOEDER
- 4 EETLEPELS SUIKER
- 3 THEELEPELS ZACHTE BOTER
- 25 ML CALVADOS OF COGNAC
- 350 ML APPELSAP
- ZURE ROOM, SLAGROOM OF VANILLEIJS

Was de appels en snijd van de top van elke appel een deksel van ongeveer 1 centimeter dik. Leg de deksels apart. Verwijder met een lepel, een fruitmesje of een appelboor het klokhuis uit elke appel. Zorg dat de onderkant van de appel heel blijft.
Snijd de walnoten en meng ze met de suiker, de kruiden en 2 eetlepels boter. Vul de appels met het mengsel en leg de deksels erop. Zet de appels in een ovenschaal waar ze precies in passen en giet het appelsap eromheen. Bak ze ongeveer 80 minuten op 180°C in een voorverwarmde oven, tot de appels zacht zijn, maar nog wel heel. Bedruip ze af en toe. Haal de appels uit de oven en laat ze op een schaal afkoelen, totdat ze klaar zijn om te worden opgediend.
Meng de calvados, de rest van de boter en het appelsap dat is overgebleven in de ovenschaal in een steelpan en kook dit mengsel tot een saus (voeg suiker of citroensap toe om de saus meer of minder zoet te maken). Serveer elke appel met de saus eromheen gesprenkeld en een lepel room of ijs ernaast.

MATHIEU KEUTER
BERT OTTEN
ELMER SPAARGAREN
DIRK-JAN VISSER

WWW.RUG.NL/ALUMNI/ALBUM

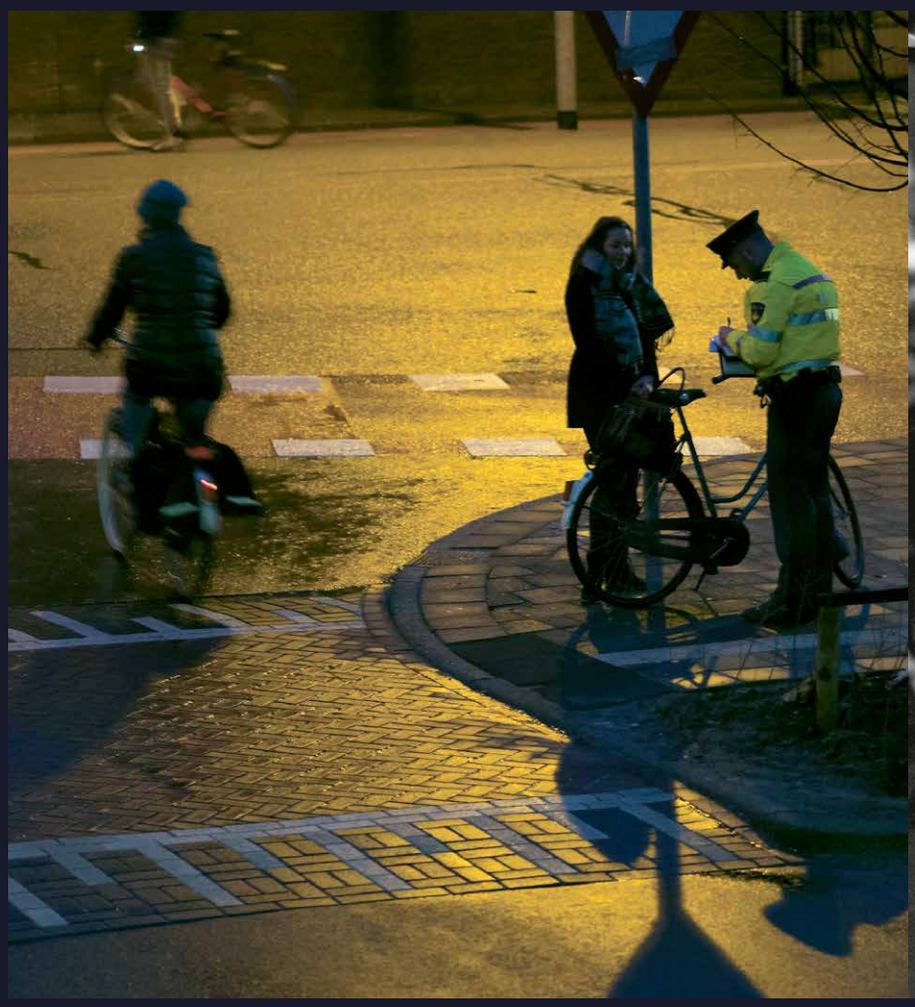
Album Amicorum

Hiernaast enkele pagina's uit het *Album Amicorum*, het afstudeergeschenk voor master- en PhD-studenten van de RUG.

Het *Album Amicorum* is een aandenken aan de studietijd, de Rijksuniversiteit Groningen en de stad en grijpt terug op de eeuwenlange traditie onder academici om herinneringen aan dierbare personen en momenten te verzamelen in een vriendenboek. Een belangrijk deel van het boek bestaat uit foto's, gemaakt door professionele fotografen, maar soms ook door studenten, medewerkers of alumni. Studenten krijgen het boek tijdens de buluitreiking. Er zijn inmiddels twee edities verschenen, die beide een internationale prijs kregen.

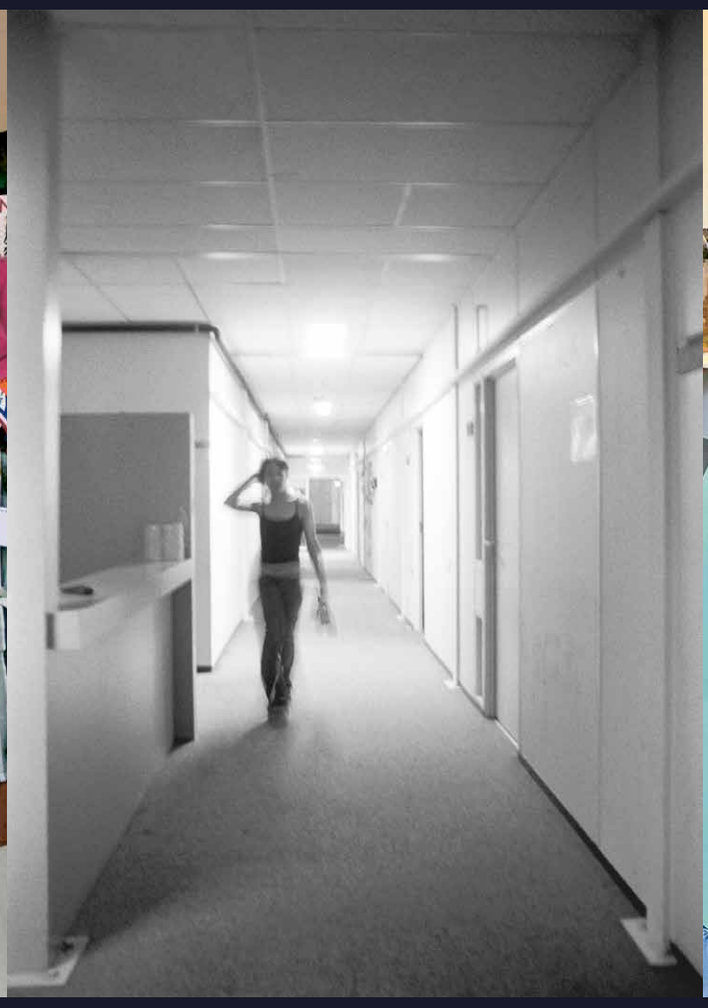
Een derde, volledig nieuwe editie van het *Album Amicorum* is nu in voorbereiding. Daarvoor zoeken we beeldmateriaal uit heden en verleden over de universiteit, studeren en het studentenleven in Groningen. Heeft u bijzonder foto- of ander beeldmateriaal? Laat het ons weten en neem contact op met Bert Wolfkamp, 050-3635456 / A.J.WOLFKAMP@RUG.NL

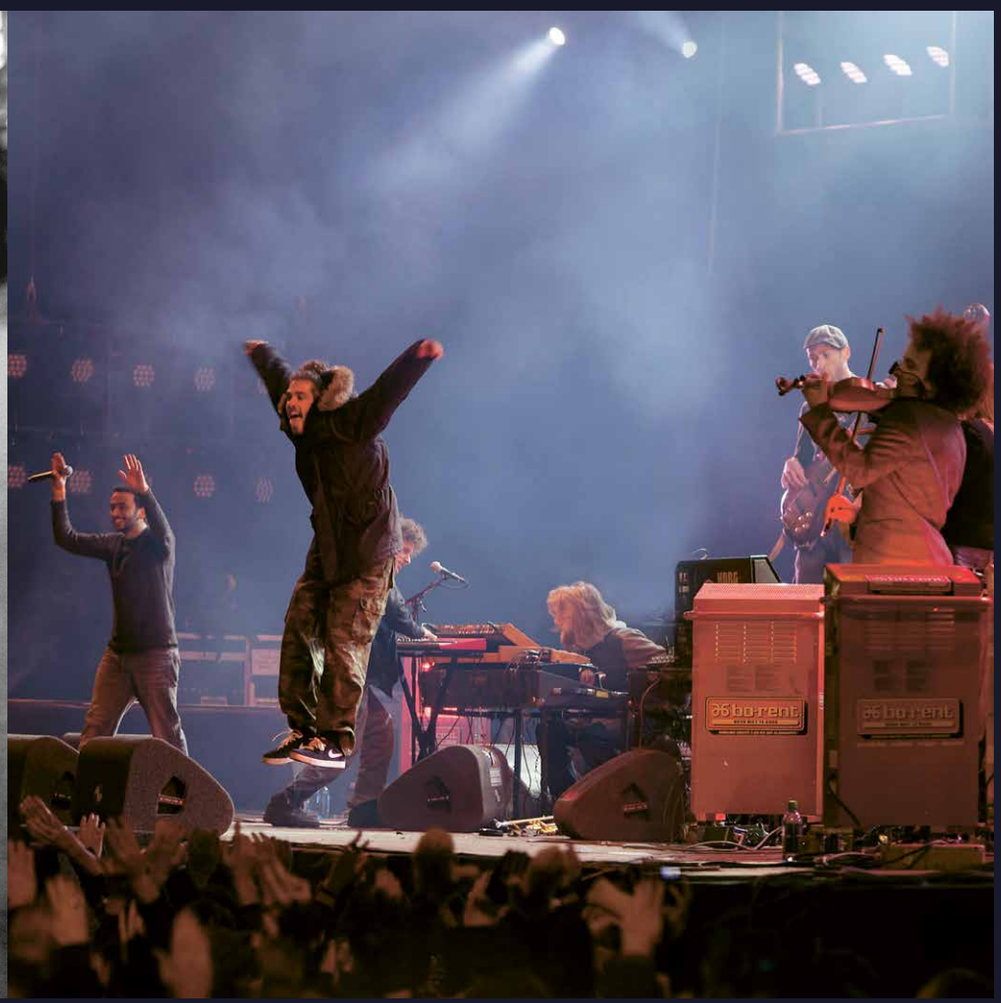

WILD
AT
HEART

In een nieuw filosofisch geschrift roept essayist **Thijs Lijster** 'kwetsbaren aller landen' op gezamenlijk een vuist te maken tegen hedendaagse vormen van onderdrukking, onzekerheid en ongelijkheid.

ANNEMARIE KOK HARRY COCK

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/T.E.LIJSTER

Verenigt u!

Het kapitaal. De vijand. Klassenbewustzijn. Internationale solidariteit. Revolutie. Voor kunst- en cultuurfilosoof Thijs Lijster zijn dit geen achterhaalde, al te gezwollen woorden. Geïnspireerd op het beroemde *Communistisch Manifest* van Karl Marx en Friedrich Engels uit 1848 schreef hij het vurige essay *Verenigt u! Arbeid in de 21ste eeuw* dat vorige maand is verschenen in de filosofische reeks 'Nieuw Licht'.

Precariaat

Volgens Lijster, universitair docent aan de Letterenfaculteit en ook werkzaam aan de Universiteit Antwerpen, leent het klassieke marxistische begrippenkader zich uitstekend voor het kritisch beschouwen van drie eigentijdse fenomenen: de eis dat ieder voortdurend 'investeert' in zichzelf, als 'menselijke kapitaal', de groeiende inkomensongelijkheid én de mondiale milieucrisis. 'Van een proletariaat, armoede, een onderklasse kan ook in een land als het onze nog altijd gesproken worden', vertelt Lijster naar aanleiding van zijn jongste publicatie, die volgde op twee goed ontvangen essaybundels. 'Maar er zijn in de westerse wereld verschillende problemen bijgekomen, die bovendien niet alleen werkenden raken. Een begrip dat daarom voor de huidige tijd heel toepasselijk is, is "precariaat": de verzamelterm voor allerlei groepen mensen die in hun bestaan nog maar weinig basale zekerheden kennen.'

Vreedzaam afdwingen

Voorts zouden meer mensen moeten beseffen, betoogt hij, 'dat hun lot en hun belangen ook verbonden zijn met de Poolse loodgieter en met de arbeiders in de sweatshops van Bangladesh. Want zolang zij niet de economisering van het bestaan, maar elkáár als bedreiging zien, verandert er nooit iets.'

Desgevraagd zegt Lijster niet aan een grote politieke, gewelddadige opstand te denken. 'Uiteindelijk is de enige begaanbare weg dat de overheid de regie neemt. Dat zal echter pas adequaat gebeuren wanneer er een veel indringender debat op gang komt over het type samenleving dat we eigenlijk willen. Protestbewegingen en publieke intellectuelen hebben in het verleden een belangrijke rol gespeeld in het vreedzaam afdwingen van substantiële verbeteringen. Ook nu hebben we die beide krachten hard nodig.'

Stoelmassage

Tot voor kort was Lijster niet erg optimistisch over de bereidheid van burgers om tot collectieve politieke actie over te gaan. In 2016 verscheen zijn boek *De grote vlucht inwaarts* waarin hij gewag maakt van de in zijn ogen wijdverbreide

Thijs Lijster (1981) is universitair docent kunst- en cultuurfilosofie aan de afdeling Kunsten, Cultuur en Media van de RUG. Daarnaast is hij 'postdoc navorser' bij het Antwerps Onderzoeksinstituut voor de Kunsten van de Universiteit Antwerpen. Hij studeerde filosofie in Groningen en New York en promoveerde in 2012 op een proefschrift over de Duitse filosofen Walter Benjamin en Theodor Adorno. Geregeld publiceert hij in tijdschriften als *De Groene Amsterdammer*, *Filosofie Magazine* en *Metropolis M*. In 2016 verscheen zijn bundel *De grote vlucht inwaarts. Essays over cultuur in een onoverzichtelijke wereld,* waarvoor hij in 2018 de essayprijs van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde kreeg. In 2019 volgde zijn boek *Kijken, proeven, denken. Essays over kunst, kunstkritiek en filosofie.*

neiging om gevoelens van somberheid, pijn en vermoeidheid strikt individueel te lijf te gaan met praktische zaken als kantooryoga, fitness, stoelmassages of cursussen timemanagement. Maar intussen ontwaart hij onder sommige groepen precairen dan toch een toenemend klassenbewustzijn. Werd bijvoorbeeld de werkdruk op universiteiten een jaar of wat geleden nog als een particulier probleem gezien, nu is er WOinActie, een platform van studenten en universitair medewerkers dat tegen 'de aanhoudende onderfinanciering van het wetenschappelijk onderwijs' ageert. Ook Lijster heeft zich hierbij aangesloten. Zo deed hij in november mee aan een 'witte staking', gericht tegen het standaard veel meer uren maken dan waarvoor je bent aangesteld. 'Al is dat in mijn geval deels een eigen keuze, omdat ik nu eenmaal graag werk. Arbeid heeft beslist ook móóie kanten.'

Tevredenheidscijfers

Overigens erkent hij dat volgens studies van onder meer het Sociaal en Cultureel Planbureau veruit de meeste mensen in ons land dik tevreden zijn met hun leven. 'Inderdaad heeft de gemiddelde Nederlander niet veel te klagen. Hetgeen zoals gezegd voor een flink deel is te danken aan de strijd die wereldwijd is geleverd door de arbeidersbeweging, de vrouwenbeweging en de burgerrechtenbeweging. Vergeet alleen niet dat er wel zorgwekkende tendensen te bespeuren zijn, zoals de toenemende financiële ongelijkheid waarop de Franse econoom Piketty heeft gewezen. Als er geen breed front wordt gevormd tegen sociaaleconomische ontwikkelingen zoals die zich in de VS en Groot-Brittannië al hebben voltrokken, ben ik bang dat die tevredenheidscijfers er over niet al te lange tijd weleens anders uit kunnen gaan zien.'

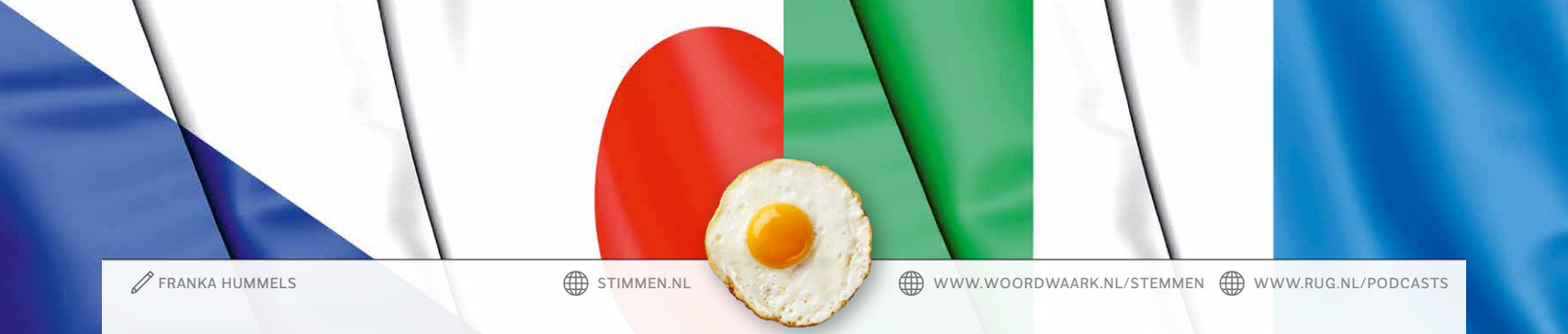
'Anders dan bij Marx is arbeid anno nu ook een kwestie van identiteit'

Radicale voorstellen

Inmiddels lijkt ook een aantal politieke partijen van oordeel dat het roer om moet, getuige het feit dat in 2019 onder meer de PvdA, het CDA en ook de VVD kanttekeningen plaatsten bij het kapitalisme dan wel het neoliberalisme. Is daarmee de kentering die Lijster bepleit aanstaande? 'Dat vraag ik me af. Pleidooien om mensen echt zeggenschap te geven over hun tijd, en radicale voorstellen om de samenleving ontspannener in te richten, bijvoorbeeld via een basisinkomen, hoor je nog nauwelijks.' Zelf draagt hij aan de door hem verlangde 'revolutie' vooral bij door diepgravende stukken te schrijven die voor een breed publiek begrijpelijk zijn, een bezigheid die in de academische wereld weinig aanzien geniet. 'Collega's hier op de afdeling vinden mijn essays wel leuk, hoor. Maar voor NWO tellen zulke boeken niet mee als academische publicaties. Cru gezegd komt het erop neer dat je, als je aan een universiteit carrière wilt maken, je maar beter niet kunt meedoen aan maatschappelijke debatten; je kunt je tijd tenslotte maar één keer besteden. Dat is toch ronduit treurig?'

Thijs Lijster
Verenigt u! Arbeid in de 21ste eeuw
WWW.UITGEVERIJPROMETHEUS.NL
€ 16,99

FRANKA HUMMELS

STIMMEN.NL

WWW.WOORDWAARK.NL/STEMMEN

WWW.RUG.NL/PODCASTS

Het Fries wordt als een officiële taal gezien, het Gronings niet. Zou dat nu leiden tot verschillen in de manier waarop beide talen zich ontwikkelen? Dat soort dingen vraagt de Noorse **Nanna Haug Hilton**, universitair hoofddocent Sociolinguïsitiek, zich af.

Hoe zeg jij ‘eitje’?

Hoe zeg jij ‘eitje’? Dat wil Nanna Haug Hilton (38) graag van Groningers en andere mensen in Noord-Nederland weten. Ze ontwikkelde met haar collega’s een app om hun uitspraak te kunnen vastleggen. Eerder trok ze met een vergelijkbare app heel Friesland door. Op basis van de uitspraak kon die app bijvoorbeeld raden waar iemand vandaan kwam. De taalwetenschappers hadden daarvoor 58 Friese locaties gespecificeerd. Meestal had de app het bij het juiste eind.

Stimmen, zoals dit Friese spel heet, is door ruim vijftienduizend mensen gespeeld. ‘Dat is ruim twee procent van de bevolking in Friesland!’ zegt Hilton trots. Voor een taalonderzoeker een ongekend hoog aantal en een schat aan onderzoeksdata.

Citizen science

Geënthousiasmeerd door dit succes, besloten Hilton en haar team ook het Nedersaksisch, waar het Gronings deel van uitmaakt, onder de loep te nemen. Dat blijkt een stuk moeilijker. De animo onder de Groningers is niet alleen lager, ook blijkt de app bijna nooit de herkomst van de gebruikers goed te kunnen raden. Vrijwel iedereen komt op één specifieke plek uit. Niet toevallig is dat een locatie op de grens tussen Utrecht en Gelderland: het dichtst bij het gebied waar standaard Nederlands gesproken wordt. ‘Dat betekent dat de taal van Groningers sterk door het Nederlands beïnvloed wordt.’

Hilton wil graag weten waarom het per taal

aaitje
tuutaaitje
aeitje
eitje

verschilt of men er bewust aan vasthoudt of, soms al even bewust, naar het Nederlands trekt. Ze vermoedt dat de officiële status van een taal – zoals het Fries – er invloed op heeft. Die status is puur sociaal, benadrukt ze, ‘taalkundig gezien bestaat er eigenlijk geen onderscheid tussen taal en dialect’.

Hiltons werkwijze heet ‘citizen science’, burgerwetenschap, een betrekkelijk nieuw begrip. ‘Met andere jonge top-wetenschappers buigt Hilton zich bij De Jonge Akademie van de KNAW over de definitie: ‘Gaat het gewoon om gegevens die mensen aanleveren? Of moeten de mensen ook bijdragen aan de verwerking van de gegevens? Of moeten ze ook nog voldoende kennis hebben om zelf met elkaar over wetenschappelijke bevindingen te praten? Voor mij is het het belangrijkste dat er in de wetenschap ruimte komt voor nieuwe perspectieven. Perspectieven die je anders misschien niet zo snel meekrijgt. Een democratisering van de wetenschap, eigenlijk.’ Ook de podcast ‘In de wetenschap’ van de RUG, waarvan Hilton een van de presentatoren is, raakt aan haar passie voor citizen science. ‘Het is een goede manier om aan burgers uit te leggen waar wetenschappers mee bezig zijn.’

Mapuche

Democratisering van de wetenschap is ook in haar eigen vakgebied hard nodig, vindt Hilton. ‘Dat wordt al sinds jaar en dag gedomineerd door de grote talen en vooral het Engels. Daardoor komen bepaalde kleinere talen en zelfs taaltypen helemaal niet aan bod. Dat is een groot probleem, bijvoorbeeld als je de universele kenmerken van taal in kaart probeert te brengen.’ Op dit moment zijn er zo’n 2500 talen in kaart gebracht, vertelt Hilton, terwijl er zo’n 7000 talen bestaan.

‘We laten zo veel kennis liggen als we die talen niet bestuderen, terwijl dat met citizen science wel kan. Gelukkig gebeurt dat steeds vaker. Een van mijn studenten, Marcela Huican Herrera, heeft onlangs nog een scriptie geschreven over hoe citizen science kan worden ingezet bij het onderzoeken van inheemse talen. Dat vind ik extra leuk omdat zij zelf deel uitmaakt van een inheemse groep, de Mapuche in Chili.’

Dat Hilton Noord-Nederlandse talen onderzoekt, heeft ook een emanciperende werking, merkt ze. ‘Je kunt praten over aardbevingsgebied en krimpregio’s, maar ik laat zien dat ook hier de taal de moeite waard is. Dat je niet uit de Randstad hoeft te komen om voor de wetenschap interessant te zijn.’

Typisch Gronings

KIRSTEN OTTEN | AFBEELDINGEN UIT HET BOEK | BOEK | WWW.WBOOKS.COM € 24,95

Hoe komen Warffumers aan de schimpnaam Bloklichters? Wat wordt verstaan onder het oudjaargebruik 'slepen'? Wat is een Groninger slenk en waarom is die bijna uitgestorven? Poffert, Groningse meeuwen, stoetbomen en het Peerd van ome Loeks. Zomaar een greep uit de 101 Groninger tradities, gebruiken en (eigen)aardigheden die RUG-alumnus geschiedenis Martin Hillenga (1972) beschrijft in zijn nieuwe boek *Wadapatja*.

Hoewel niet iedereen even blij zal zijn met de ontnuchterende beschrijving van sommige gebruiken, vliegt het boek van historicus Martin Hillenga de boekhandels uit. 'Met eventuele lange tenen van lezers ben ik helemaal niet bezig geweest. *Wadapatja* is echt een hobbyboek, geschreven vanuit de wetenschap, maar niet vóór de wetenschap. Om het helemaal naar mijn zin te krijgen heb ik me ook met veel plezier met de vormgeving en illustraties bemoeid. Stond ik tijdens de hittegolf van afgelopen zomer kniepertjes en poffert te bakken zodat die op de foto konden.'

Eigenlijk is *Wadapatja* een bijproduct van het proefschrift waar Hillenga in zijn vrije tijd aan werkt. 'Dat proefschrift gaat over de constructie van regionale identiteit. Tijdens het bestuderen van literatuur en massa's oude kranten heb ik heel veel snippers verzameld die te klein waren voor een plek in het proefschrift. Zo ontstond het idee voor een boek met honderd-en-een casussen die de grote lijn illustreren.' Dat aantal blijkt vooral een erekwestie: 'Het Nederlands Centrum van Volkscultuur heeft het boek *Dit zijn wij* uitgegeven, over de honderd belangrijkste tradities van Nederland. Daarin komt Groningen niet één keer voor. Dat kon ik niet over mijn kant laten gaan.'

Midwinterhoornblazen

Hillenga's fascinatie voor het Groninger immaterieel erfgoed is ontstaan tijdens zijn studie geschiedenis, of eigenlijk door de bijvakken die hij volgde bij volkskunde. In de uitvoerige inleiding bij het boek gaat hij diep in op het verschijnsel volkscultuur. Met veel beweringen over de oorsprong van gebruiken maakt hij korte metten. 'Er wordt op het gebied van populariserende volkskunde gewoon een heleboel onzin beweerd, die steeds weer kritiekloos wordt overgenomen. Neem het midwinterhoornblazen. Folkloristen hangen daar allerlei mythologische, Germaanse interpretaties aan op, terwijl het gebruik in de huidige vorm niet verder teruggaat dan de twintigste eeuw. In Westerwolde werd op boerhoorns geblazen om dorpsbewoners bijeen te roepen. Met het verjagen van geesten, de huidige interpretatie, had het niets van doen. Een *invented tradition* dus.'

Noorderslag-bierdouche

Volkscultuur is van alle tijden. Om die reden heeft Hillenga behalve echt oude, zoals het lampengeld in Oldenzijl, en de niet zo oude zoals de shantykoren, ook helemaal nieuwe tradities opgenomen in zijn boek: 'Een van de jongere is de Noorderslag-bierdouche. Die is in 1992 ontstaan, maar in 2016 ook al weer bezweken onder de kritiek van een aantal radiomensen uit het Westen.'

In het hoofdstuk 'School, studie en werk' zijn verschillende lemma's gewijd aan de universiteit: 'De toga's van de Groninger hoogleraren zijn de meest authentieke in Nederland. Ze lijken nog vrijwel exact op de oorspronkelijke zeventiende-eeuwse toga's: zwarte wol met zijden accenten, een witte bef en fluwelen baret. En de Latijnse woorden van de pedel, aan het eind van een proefschriftverdediging is bij ons ook uniek. Op andere universiteiten klinken op zo'n moment de woorden 'Hora est' of een afsluiter in het Nederlands. In Groningen is dat "Hora finita".'

Fietskoeriers slimmer inzetten

BERT PLATZER FELIPE FONSECA SILVA ONDERZOEK WWW.DROPPER.NL WWW.RUG.NL/STAFF/P.BUIJS

Fietskoeriers die ook maaltijden bezorgen en pizzabezorgers die ook pakketten afleveren – met haar bedrijf Dropper laat Jantine Doornbos alle fietsende koeriers gezamenlijk de 'bezorgopgave' voor de binnensteden van Groningen en Leeuwarden klaren. Met de hulp van RUG-onderzoeker Paul Buijs werkt ze aan niets minder dan een revolutie.

Geef RUG-alumna Jantine Doornbos data en ze gaat stralen. Dankzij data over de verkeersdoorstroming of opgebroken straten kan ze beter de snelste route voor haar fietskoeriers berekenen. Met historische data over het aantal bestellingen in een bepaalde periode kan ze voorspellen hoeveel bezorgers ze op een dag nodig heeft, inclusief de afwijkingen vanwege een evenement in de stad of het weer.

Informatiekunde

Of zoals Doornbos het zegt: 'Meer data is meer beter' – je zou het op een T-shirt kunnen zetten. Maar laat de beschikbaarheid van data nou net een probleem zijn: veel wordt niet gedeeld of is niet bekend. Doornbos: 'Hoeveel bezorgbusjes rijden er door de stad? Wat zit er in die busjes? En zitten ze vol? Pakketleveranciers weten het zelf vaak niet eens. Wij kunnen geweldig automatiseren, maar we hebben wel data nodig om onze algoritmes te verfijnen.'

Niet voor niets noemt Doornbos haar bedrijven FoodDrop en Dropper 'tech start-ups': de moeilijkheid zit hem niet in het rondfietsen en bezorgen, maar in de software en algoritmes die de bezorgers dat zo efficiënt mogelijk laten doen. 'Dat is allemaal kennis uit mijn studie informatiekunde aan de RUG, het labelen van data en het bouwen van zoekmachines. Daar heb ik heel veel aan gehad. Vrijwel al mijn studiegenoten zijn ook ondernemer geworden. Die zijn net als ik dingen gaan bouwen.'

'Het is superonlogisch om allemaal door dezelfde straat te rijden met je bestelling'

Revolutie

In het voorjaar van 2016 zag Doornbos vanaf een terras op het Gedempte Zuiderdiep de bezorgbrommers alle kanten op scheuren en bedacht hoe inefficiënt het is dat ze alleen voor hun eigen restaurant rijden. 'Als restaurants eten bezorgen is dat een gigantische operatie', zegt Doornbos. 'Daarom heb ik met FoodDrop een platform gebouwd waarop restaurants zichzelf kunnen presenteren. Dat was nog toen Thuisbezorgd alleen een bestelsite was en Uber Eats er nog niet was in Groningen. Wij zorgen voor de verpakkingsmaterialen, de klantenservice en de bezorging per fiets, op basis van een slim algoritme. Dat doen we inmiddels voor ruim tachtig restaurants. Maar er gaat veel meer heen en weer dan alleen eten. Vanuit die gedachte is Dropper ontstaan.'

Pizza's

Dit bedrijf koppelt verzenders aan koeriers en kan zo de totale bezorgopgave in een stad zo efficiënt mogelijk afwikkelen. Dat betekent dat pizzakoeriers niet alleen pizza's afleveren, maar ook pakketten, en dat fietskoeriers ook maaltijden bezorgen. 'Het is superonlogisch om allemaal door dezelfde straat te rijden met je bestelling, zeker omdat de pakkettenmarkt per kwartaal achttien procent groeit, de steden steeds verder dichtslibben en er emissievrije zones komen, waar je als bezorger helemaal niet in mag met je dieselbusje. Wij brengen dingen van a naar b, of van c naar d. Dat kan multidrop of multipickup zijn, dat maakt niet uit. Er zijn geen andere systemen die dat op die manier kunnen.' Doornbos zegt het zonder met haar ogen te knipperen: 'Er komt een revolutie in de stadslogistiek en daar gaat mijn bedrijf voor zorgen.' Punt.

Missing link

Sinds begin dit jaar werkt Doornbos samen met universitair docent Paul Buijs en zijn team in het onderzoeksproject PIONEER, dat zo heet omdat Physical Internet, an Outlook on Neighborhood and Environment for E-commerce Retail wel een hele grote mondvol is. 'In dat onderzoek kijken we hoe we problemen van e-commerce, zoals drukte en onveilige situaties door jakkerende busjes in stadswijken, kunnen oplossen', zegt Buijs. 'En hoe we nieuwe en bestaande deeloplossingen op operationeel niveau aan elkaar kunnen knopen.'

Buijs wijst bijvoorbeeld op de 'missing link' die aan de 'last mile' per fiets – de daadwerkelijke bezorging – voorafgaat. 'Vooral in stadscentra is het een no-brainer dat voor de bezorging van brieven en consumentenpakketten van een bescheiden omvang de fiets vaak efficiënter is dan een busje. Dat geldt ook voor de enorme vrachtwagens die juist effectief zijn om post en pakketten naar de distributiecentra in bijvoorbeeld Drachten en Kolham brengen. Bezorgbusjes pikken daar hun lading op, maar voor fietskoeriers is dat te ver, dus voor hen moet je een tussenstap maken. De vraag of je één of juist meer depots direct aan de rand van de stad moet hebben, kunnen we oprecht nog niet beantwoorden. Iedereen is heel enthousiast over de fiets, maar de fiets in stelling brengen is in veel gevallen nu nog te duur, hoewel hij voor de bezorging vaak goedkoper is.'

Jantine Doornbos

Jantine Doornbos (1992) haalde in 2015 haar bachelor informatiekunde aan de RUG. Al tijdens haar studie organiseerde ze dancefeesten en had ze verschillende (koeriers) bedrijfjes, waaronder Bierkoerier en Longboardshop.nl.

Paul Buijs

Paul Buijs (1985) haalde in 2010 zijn master Industrial Engineering and Management en promoveerde in 2014, beide aan de RUG. In 2014 verbleef hij vier maanden als onderzoeker aan de Université Laval in Canada. Buijs is universitair docent bij de vakgroep Operations aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de RUG.

Proeftuin

Dropper is een welkome proeftuin voor het onderzoek van Buijs en de algoritmes die zijn team ontwikkelt. 'Dropper heeft unieke software en algoritmes voor het berekenen van bijvoorbeeld routes', zegt Buijs. 'Wij ontwikkelen ook state-of-the-art algoritmiek, maar het is nog een hele kunst om dat te vertalen naar hapklare software. Bij dit bedrijf leren we hoe onze slimme methodieken en algoritmes in de praktijk werken, zodat we weer allerlei inspiratie krijgen om ze aan te passen.' Een schoolvoorbeeld van valorisatie dus? 'Ja', zegt Buijs. 'Over dat onderzoek kunnen onze promovendi en postdocs publiceren en Dropper zit aan terwijl we dat onderzoek doen. Dus zij hebben een klein *first hand* voordeel bij de ontwikkeling van hun software.'

Krimpregio's

Inmiddels werkt het bedrijf van Doornbos in de bezorging samen met verschillende grote partijen, waaronder PostNL, waarmee zij in 2025 in de vijfentwintig grootste binnensteden emissievrij pakketten wil bezorgen. Recent koppelde een andere grote pakketdienst zijn bezorging aan die van Dropper. En nee, Doornbos kan nog geen naam noemen. Behalve het ontlasten van grote steden – momenteel Groningen en Leeuwarden – biedt de formule van Dropper kansen voor de middenstand, ook in dorpen, om grote, nationale partijen als bol.com weerwerk te bieden. Lokale ondernemers en particulieren kunnen namelijk binnen 45 minuten een verzending laten bezorgen in hun stad of dorp. Dankzij een krediet van de Provincie Groningen doet Doornbos in Zuidlaren een pilot om de leefbaarheid in krimpregio's te verbeteren. 'Als de fietsenmaker, supermarkt en bloemist zo weer hun eigen dorp gaan beleveren, in plaats van landelijke partijen of supermarkten in de omliggende steden, stimuleren we de economie en creëren we werkgelegenheid voor fietskoeriers. In deze pilot gaat het dus veel verder dan de last mile.'

Klaas Wierenga in Internet Hall of Fame

Klaas Wierenga (1967), alumnus Computer Science 1991, is opgenomen in de Internet Hall of Fame, bestaande uit enkele tientallen 'visionairs' waaronder Tim Berners-Lee (uitvinder van het WWW), Linus Torvalds (uitvinder van Linux) en Al Gore. Wierenga was initiatiefnemer van Eduroam, dat hij met anderen verder hielp ontwikkelen. Eduroam geeft studenten en medewerkers met één account op bijna elke campus in de wereld eenvoudig en veilig toegang tot het wifi-netwerk.

WWW.EMERCE.NL/WIRE/KLAAS-WIERENGA-OPGENOMEN-INTERNET-HALL-FAME

Publieksonderzoek Nederlandse uitdrukkingen

'Maak dat de kat wijs' is een landelijk publieksonderzoek van de RUG naar de kennis en het gebruik van Nederlandse uitdrukkingen. Onze taal zit er vol mee, zoals 'de aap komt uit de mouw' en 'uit de kast komen', maar niet iedereen gebruikt of begrijpt ze. Onderzoekers Simone Sprenger en Jacolien van Rij-Tange willen weten welke uit de gratie zijn geraakt of nog dagelijks gebruikt. En welke uitdrukkingen kennen kinderen? Deelnemen aan dit onderzoek op WWW.MAAKDAT-DEKATWIJS.NL kost maar tien minuutjes.

Omissie

In het julinummer 2019 is op pagina 7 bij de fotocollage 'Terugblik – lustrumviering van 405 jaar Groningse universiteit', de naam van de fotograaf, Gerhard Taatgen, weggevallen. De foto van de uitreiking van ere-doctoraten op deze pagina was van Elmer Spaargaren.

Aletta Jacobs in Nature

'A mdlle. (ene juffrouw, red.) Jacobs is mentioned in the Dutch papers as having successfully passed her examination in physics and mathematics at the University of Gröningen. This lady will be the first female medical student in the Netherlands', schrijft *Nature* in 1872. Weliswaar volgt dit bericht op een aankondiging van de geboorte van een nijlpaardje in de Londense dierentuin, maar Arjen Dijkstra, directeur van het Universiteitsmuseum, twitterde trots over zijn vondst. Hij ontdekte het bericht in de archieven van het inmiddels 150-jarige Britse wetenschappelijke tijdschrift. 'In die eerste nummers besteedde *Nature* heel veel aandacht aan vrouwen in de wetenschap,' zegt Dijkstra in het *Dagblad van het Noorden*. 'Het was echt een ding in die tijd: zorgen dat de universiteit opengesteld wordt voor vrouwen.
Dit bericht plaatst Aletta Jacobs in een internationale context. Superbijzonder.' Eerder stond het nieuws al in de *Leeuwarder Courant*:

de staatsontvangsten en uitgaven over 1869.

GRONINGEN, 8 October.

Mejufvrouw Aletta Jacobs, van Sappemeer, de eerste vrouwelijke medische student in ons land, heeft heden aan deze hoogeschool met zeer gunstig gevolg examen afgelegd als kandidaat in de wis- en natuurkunde, voorbereidend voor de studie der medicijnen.

Paddo's tegen hardnekkige depressie

Kunnen paddo's en ketamine helpen tegen een hardnekkige depressie? Misschien wel, denkt Robert Schoevers, RUG-hoogleraar en afdelingshoofd psychiatrie in het UMCG en gespecialiseerd in 'therapieresistente' depressie. Hij leidt twee grote studies naar de mogelijk heilzame effecten van psychedelica. Christien Boomsma interviewde hem voor de ***UK-krant***.

WWW.UKRANT.NL/MAGAZINE/MET-PADDOS-JE-DEPRESSIE-TE-LIJF

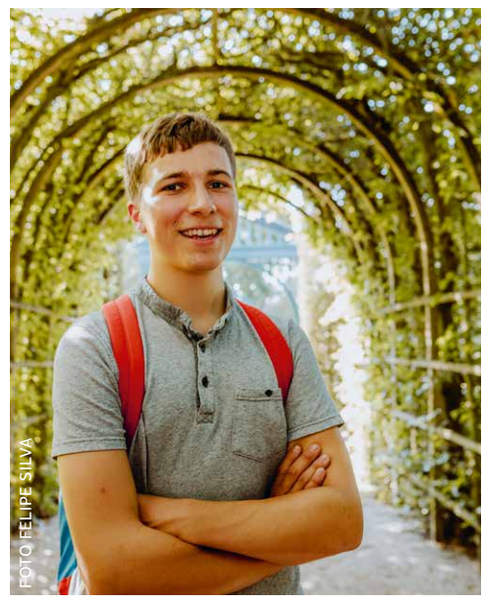

FOTO FELIPE SILVA

Iers milieu-wonderkind kiest voor de RUG

'Wat voor puber bén je, als je nog voor je achttiende de wetenschappelijke wereld op zijn kop zet met je vondst? Fionn Ferreira denkt dat het mogelijk iets te maken heeft met waar hij opgroeide: in een van de meest afgelegen delen van Ierland.' Zo begint het interview dat Christien Boomsma voor de *UK* had met het wonderkind dat internationale roem verwierf met zijn revolutionaire methode om microplastic uit water te halen. In september ging hij in Groningen scheikunde studeren. Lees verder over deze veelbelovende alumnus-in-de-dop op

WWW.UKRANT.NL/MAGAZINE/HET-WONDERKIND-DAT-ONS-GAAT-BEVRIJDEN-VAN-PLASTIC

Expeditie Spitsbergen 79

REDMAR HEIN BEN BEKOOY TENTOONSTELLING WWW.RUG.NL/MUSEUM

De nederzetting Smeerenburg, waar in de zeventiende eeuw Nederlandse walvisvaarders ovens bouwden om spekvet te koken tot traan, ligt precies op 79 graden noorderbreedte. In de loop van de jaren zeventig van de twintigste eeuw raakte deze al eeuwen verlaten archeologische vindplaats in verval. Materiaal spoelde weg en ook toeristen namen spullen mee. Dit was destijds voor de RUG aanleiding een expeditie te organiseren en onderzoek te gaan doen naar dit unieke cultuurhistorische erfgoed.

Walvisvaarders

Zo vertrok in 1979, onder leiding van de jonge onderzoeker Louwrens Hacquebord, de eerste extern gefinancierde RUG-expeditie naar de nederzetting op Amsterdameiland bij Spitsbergen. Ben Bekooy reisde mee als expeditielid en wetenschappelijk fotograaf. Zijn foto's vormen het hart van een tentoonstelling, die vanaf zondag 8 december, veertig jaar na dato, te zien is in het Universiteitsmuseum.

Door de grootschalige jacht kromp de walvissenpopulatie in de loop van de zeventiende eeuw, wat voor de walvisvaarders een belangrijke reden was te stoppen met hun activiteiten. De nederzetting die ze achterlieten, werd in 1979 dus het doel van de expeditie van Haquebord en de zijnen. En vervolgens vormde die tocht het begin van het Groningse onderzoek vanuit het Arctisch Centrum naar het verblijf van de zeventiende-eeuwse walvisvaarders en de invloed van de Nederlandse walvisindustrie op de omgeving daar.

Barre omstandigheden

In de tentoonstelling 'Expeditie Spitsbergen 79' in het Universiteitsmuseum komen verschillende onderdelen van de bijzondere reis aan bod. Ruimschoots aandacht krijgt de natuur: het veranderlijke weer, de prachtige fauna en de bijzondere vergezichten. Foto's en objecten voeren de bezoekers ondertussen veertig jaar terug in de tijd naar dit Arctische gebied. De vele tegenslagen tijdens de reis naar Amsterdameiland vormen een belangrijke kern van de tentoonstelling. De barre omstandigheden van kou, ijzige wind en hoge vochtigheid maakten de expeditie tot een zware onderneming. En wat als je op Spitsbergen arriveert en de kapitein die je naar je eindbestemming zou brengen komt niet opdagen?

Eenmaal ter plekke moest het veldwerk gedaan worden onder de continue dreiging van ijsberen die in de onderzoekers een prooi zagen.

Multidisciplinair

Op de expeditie van 1979 volgden er meer. Het waren wetenschappelijk gezien succesvolle projecten. Uniek voor die tijd was het multidisciplinaire karakter van het Smeerenburgproject. Historici, biologen en geografen probeerden gezamenlijk een completer beeld te vormen van de leefomgeving van de walvisvaarders.

Expeditie in augustus 2020

De tentoonstelling geeft ook aandacht aan andere menselijke activiteiten die Spitsbergen bedreigen. Zo is klimaatverandering een van de grote problemen waar de poolgebieden mee te maken hebben. Aan de hand van actueel onderzoek toont het museum de gevolgen hiervan.

Aan de expedities naar Spitsbergen die het Arctisch Centrum expedities de laatste jaren organiseert, mogen behalve wetenschappers ook beleidsmakers en toeristen deelnemen. De eerstvolgende staat gepland voor augustus 2020.

Meer op WWW.RUG.NL/ALUMNI/AGENDA

VOLG ONS OP Alumni – University of Groningen Alumni – University of Groningen
Alumni – University of Groningen alumniuniversityofgroningen

Life Science / Biologie

Op **7 februari 2020** organiseert de Alumni-commissie van GLV Idun de jaarlijkse BioBorrul. Spreek af met je oude studievrienden en kom op 7 februari terug naar Groningen om oude tijden te doen herleven. WWW.IDUN.NL

Bedrijfsrecht

Het Studentengenootschap voor Onderneming en Recht, SGOR, organiseert op **7 maart 2020** een diner voor iedereen die ooit bestuurder van de vereniging was. Wij hopen de besturen van zoveel mogelijk jaren bij elkaar te brengen! Vanaf 19.00 uur bent u welkom bij The Roast Room, Europaplein 2 in Amsterdam. U kunt zich als oud-bestuurder (gratis) aanmelden door te mailen naar M.VANGILS@SGOR.NL.

Accountancy

Op donderdag **23 april 2020** houdt Pro Memorie, dé studievereniging van Accountancy & Controlling aan de RUG, haar 15e PM-congres. Voor alumnileden is, net als vorig jaar, een speciaal programma opgesteld waarmee permanente educatiepunten zijn te verdienen. Sprekers op eerdere congressen waren onder meer Bram Moszkowicz en Annemarie van Gaal. Op WWW.STUDIEVERENIGINGPM.COM volgt meer informatie.

Onderwijskunde

Save the date: op **15 mei 2020** vindt de jaarlijkse alumnidag van AVOG (Alumnivereniging Onderwijskunde Groningen) plaats. Verdere informatie volgt, maar houd de dag vast vrij in de agenda! Kijk ook op onze LinkedIngroep (zoek op Onderwijskunde RUG).

10de Lustrum Vindicat 1970

Save the date: **7 November 2020**.
Informatie: MJVANDERSOMMEN@HOTMAIL.COM

FOTO ELMER SPAARGAREN

Wie is de Alumnus van het Jaar 2019?

Christiaan Triebert, Carolien de Bruin, Merel Rumping, Luuk van Middelaar, Monica Arac de Nyeko, Wim Pijbes, Matthijs Bierman, Stine Jensen, Jelle Brandt Corstius en Jeroen Smit. De lijst van oud-studenten die zich Alumnus van het Jaar mogen noemen is inmiddels imposant.

Ook komend jaar wil de RUG de prijs uitreiken aan een bijzondere alumnus. Ken jij een oud-RUG-student in binnen- of buitenland, die:
- een bijzondere bijdrage heeft geleverd aan maatschappij, wetenschap, sport of cultuur,
- een inspiratiebron is voor anderen,
- én geldt als een verdere belofte voor de toekomst?

Geef dan je suggestie met een korte motivatie vóór 1 maart 2020 door via alumni@rug.nl of tel. 050-363 5456. Meer informatie:
WWW.RUG.NL/ALUMNI/ALUMNUSVANHETJAAR

Master behaald tussen 1 oktober 2017 en 30 september 2018?

Ook dit jaar doet de RUG mee aan de Nationale Alumni Enquête: een landelijk onderzoek onder alle recent afgestudeerden aan Nederlandse universiteiten. De uitkomsten bieden ons inzicht in hoe onze masteropleidingen aansluiten op de arbeidsmarkt en wat we eventueel kunnen verbeteren. Afgelopen maand kreeg iedereen die in de periode 1 oktober 2017 t/m 30 september 2018 een master behaalde, een e-mail met het verzoek zijn of haar mening met ons te delen. Voor het slagen van het onderzoek is het van belang dat zoveel mogelijk afgestudeerden de vragenlijsten invullen. We hopen daarom ook op jouw medewerking en willen je bij voorbaat bedanken voor je deelname. De enquête loopt tot 31 december. Ben je wel in deze periode afgestudeerd, maar heb je nog geen e-mail ontvangen? Neem dan contact op met Tanja Grgic van de afdeling Onderwijsstrategie en Kwaliteitszorg, T.GRGIC@RUG.NL.

Alumnikringen

6 januari 2020
New York – met Ron Holzhacker

4 februari 2020
Groningen – YAN Coachcafé. Voor alle jonge alumni die zich hebben voorgenomen om 2020 goed te beginnen en hun loopbaan een boost te geven, organiseert het Young Alumni Network een Coachcafé.

30 januari 2020
Groningen – met Nienke Homan, Carl Holthausen, Goda Perlaviciute

12 maart 2020
Londen – meer informatie volgt

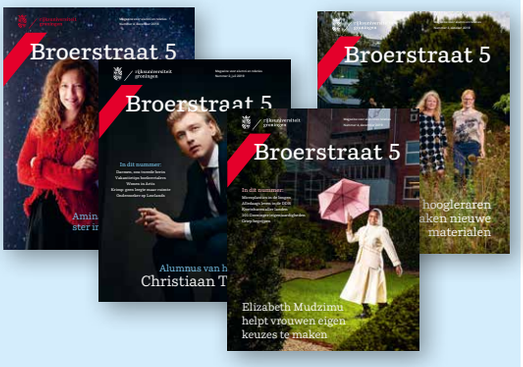
14 april 2020
San Francisco – met Nobelprijswinnaar Ben Feringa tijdens de Holland in the Valley bijeenkomst.

Kijk voor actuele informatie, locaties en andere bijeenkomsten (onder meer in Brussel en 't Gooi) op WWW.RUG.NL/KRINGEN

Gezocht: alumnus

Op ruim 90.000 adressen wordt *Broerstraat 5* bezorgd. Maar helaas hebben we niet van al onze alumni de (actuele) contactgegevens. Wie kent een alumnus die ons blad nog niet ontvangt? Tip hem of haar.

Adresgegevens kunnen worden doorgegeven via **www.rug.nl/alumni/update**.

ubbo emmius fonds

‘De griep begrijpen’ is een van de vier onderzoeksprojecten waarvoor het Ubbo Emmius Fonds van de RUG dit jaar steun zoekt bij alumni en relaties van de universiteit. Geïnteresseerd in dit project? Meer informatie over de projecten is te vinden op

www.rugsteunt.nl

De griep begrijpen

BERT WOLFKAMP | KATERYNA KON / SHUTTERSTOCK | ONDERZOEK | WWW.RUGSTEUNT.NL

De griepprik helpt infectie te voorkomen, maar de huidige vaccins hebben maar een effectiviteit van 50 tot 60%. Onderzoekster Federica Sicca hoopt hier verbetering in te brengen met haar onderzoek naar de ontwikkeling van immuniteit bij verschillende leeftijdsgroepen.

Ieder jaar krijgt zo’n 5 tot 10% van de bevolking influenza, de ‘echte’ griep. Anders dan de meeste ‘gewone’ verkoudheden is het een ernstige infectieziekte die zeer besmettelijk is. In Nederland sterven er zelfs jaarlijks gemiddeld zo’n 1.500 mensen aan de ziekte en wereldwijd tussen de 290.00 en 650.000, afhankelijk van de ernst van de griepgolf.

‘Elk persoon bouwt zijn of haar eigen griepgeschiedenis op’, legt onderzoekster Federica Sicca uit. ‘Die geschiedenis beïnvloedt de werking van een vaccin. De meeste mensen zijn rond hun zesde levensjaar tenminste één keer blootgesteld aan griep en maken daarna specifieke antilichamen aan die horen bij een bepaalde virusstam. Bij iedere volgende griepbesmetting hebben die antilichamen, én nieuwe, invloed op hoe het immuunsysteem reageert. Het is een heel complex mechanisme dat we nog niet goed begrijpen, ook omdat griepvirussen constant muteren.

Versleten immuunsysteem

Soms, bijvoorbeeld, vergist je immuunsysteem zich. Het herkent dan niet dat een virusstam nieuw is – en dus geen variant op een oude stam – waardoor het immuunsysteem ‘oude’ antilichamen aan gaat maken. Dan werkt het systeem dus eigenlijk averechts.’ Bovendien verschilt de reactie per leeftijdsfase. Bij kinderen is het immuunsysteem nog nauwelijks ontwikkeld en daarom heel ontvankelijk. Bij ouderen is het vaak versleten en reageert het misschien veel minder goed op nieuwe virusvarianten. Sicca: ‘Daar moet je in de samenstelling van de griepprik dus eigenlijk rekening mee houden.’ Sicca wil onderzoek doen naar individuen uit drie verschillende leeftijdsgroepen over een langere periode. Daarvoor wil ze gebruikmaken van LifeLines, de unieke biobank met gezondheidsgegevens en samples van ruim 167.000 mensen in Noord-Nederland. ‘Daarmee zouden we niet alleen de beschikking krijgen over bloedmonsters van dezelfde individuen over een langere periode, maar ook heel veel extra informatie op basis van de vragenlijsten die deelnemers invullen. Ze geven dan bijvoorbeeld aan of ze griep hebben gehad in een bepaalde periode en of ze gevaccineerd zijn.

Verbeterde griepvaccins

We verwachten hiermee inzicht te krijgen in de hoeveelheden antilichamen bij kinderen, volwassenen en ouderen 1) – en hoe die hoeveelheden door de jaren heen veranderen bij een individu 2), of antilichamen reageren op één of meer virusstammen en 3) in hoeverre de eerste stam waarmee iemand in aanraking komt bepalend is voor latere immuunreacties. Met dergelijke kennis kunnen griepvaccins in de toekomst verbeterd en meer op maat gemaakt worden.

Het gebruik en de analyse van de data uit LifeLines kost zo’n € 36.000. Een deel daarvan kan Sicca uit het budget van de onderzoeksgroep betalen. Maar helaas, niet alles. Daarom zoekt ze steun via het Ubbo Emmius Fonds van de RUG. Helpt u Federica Sicca?

‘PRODUCTIVITY IS FOR ROBOTS. HUMANS EXCEL AT WASTING TIME, EXPERIMENTING, PLAYING, CREATING, AND EXPLORING’ (KEVIN KELLY)

STELLING **GABRIELA TAPIA** CALLE FACULTEIT MEDISCHE WETENSCHAPPEN

TEKST > MARJAN BROUWERS
FOTO > LISETTE HALMINGH

Dertig jaar AOG: voor mensen die vooruit willen

Ruim dertig jaar geleden, op 29 augustus 1988, richtte de RUG de Stichting Academische Opleidingen Groningen op: een initiatief van toenmalige collegevoorzitter Eric Bleumink. Een opleidingsinstituut op academisch niveau voor mensen die niet iets moeten, maar iets willen. Stevig verbonden aan de universiteit, maar tegelijkertijd vernieuwend, inspirerend en ondernemend. Met ondernemer Albert-Jan Postma aan het roer gooide AOG de deuren open voor talloze deelnemers: van doorgewinterde bestuurders tot werkloze academici, van leergierige professionals tot gretige managers die het belang inzien van een leven lang leren.

Toen Albert-Jan Postma zich eerst als student en later als ondernemer aan de Radesingel vestigde, kon hij niet voorzien dat hij aan de basis zou komen te staan van Freia, een succesvol netwerk van opleidings- en trainingsbedrijven. Nu hij een jubileumboek aan het schrijven is, komen al die herinneringen aan de woelige jaren tachtig weer terug. Zoals de gesprekken met het toenmalige College van Bestuur over de Stichting AOG. Postma: “Eric Bleumink is de geestelijk vader van AOG. Hij heeft het bedacht en doorgezet en alle faculteiten erbij betrokken. Hij heeft ervoor gezorgd dat AOG het contractonderwijs voor de RUG op exclusieve basis initieert, coördineert en stimuleert. Daarmee heeft hij het bestaansrecht van AOG tot op de dag van vandaag mogelijk gemaakt.”

De meeste universiteiten brengen hun contractonderwijs onder bij een faculteit in de vorm van een business school en meestal is dat Bedrijfskunde. AOG is vakoverschrijdend en rapporteert rechtstreeks aan het College van Bestuur, niet aan de faculteiten. Voor de dagelijkse leiding zocht Bleumink een andersdenkend type: een

echte ondernemer die net zo gemakkelijk kattengrit verkocht als academische opleidingen. Dat werd Postma. “Bleumink was kritisch en dacht vast regelmatig: waar beginnen we nu weer aan? Maar hij liet me mijn gang gaan en heeft me vijftien jaar lang aangekund. Een verdienste op zich!”

Vergaarbak van activiteiten

Aanvankelijk was AOG vooral een serviceorganisatie die initiatieven vanuit de RUG aan de praat kreeg en de organisatie en marketing voor haar rekening nam. Maar binnen tien jaar was AOG zo hard gegroeid dat er een nieuwe fase aanbrak. Postma: “In 1998 is daar een klap op gegeven, waarbij Freia en de RUG ieder voor vijftig procent aandeelhouder zijn geworden: een publiek-private samenwerking die tot op de dag van vandaag succesvol is gebleken.”

Inhoudelijk was AOG een vergaarbak van activiteiten. Het was een postdoctoraal opleidingsinstituut op academisch niveau –het huidige AOG School of Management– maar verzorgde bijvoorbeeld ook omscholingsactiviteiten. In de jaren tachtig was de werkloosheid onder academici erg hoog. Vele alumni van de RUG wisten in die tijd via een van de gesubsidieerde omscholingstrajecten, zoals de Opleiding Letteren & Management, toch aan een baan te komen. Soms waren de trajecten volledig gesubsidieerd, soms moesten deelnemers een deel van de opleiding zelf betalen. Vrij plotseling besloot Postma halverwege de jaren negentig te stoppen met gesubsidieerde trajecten. “Ik vond eigenlijk dat werken met subsidies een oneigenlijke markt creëerde. Bovendien kon de subsidie zomaar stopgezet worden.”

Fan van AOG

Tegenwoordig vallen er drie instituten onder de stichting: AOG School of Management, TSM Business School en Comenius Leergangen. Zo’n 10.000 alumni telt AOG School of Management inmiddels. Het huidige portfolio bestaat uit 25 leergangen en programma’s op het gebied van strategie, bestuur, leiderschap, psychologie en talent- en organisatieontwikkeling. Comenius biedt daarnaast acht leiderschapsleergangen aan en TSM Business School Bedrijfskunde programma’s en een Executive MBA.

De rode draad is steeds de drive van deelnemers om zich te ontwikkelen in hun werk. Annelieke Achterberg, directeur AOG School of Management en sinds 2001 werkzaam voor AOG: “Deelnemers worden nooit gestuurd, ze willen dit zelf. En als ze eenmaal de smaak te pakken hebben, komen ze vaak terug voor meer. Ze worden fans.” Verder is de nadruk steeds meer komen te liggen op leiderschap. Achterberg: “Leiderschap was een begrip dat in de jaren tachtig nog niet in zwang was. Bleumink was zijn tijd ver vooruit: hij vond toen al dat we leiderschap in onze leergangen moesten opnemen: iets dat we vervolgens steeds meer als vanzelfsprekend zijn gaan doen: kijk maar naar de titels van ons aanbod.”

De RUG als hofleverancier

Wat betreft docenten is de RUG hofleverancier van AOG, maar er is geen sprake van gedwongen winkelnering. Postma: “Dat heb ik meteen in het begin aan Bleumink gevraagd en die zei: zoek het beste dat je in de markt kunt vinden.” Achterberg: “Als brede, klassieke universiteit bestrijkt de RUG alle wetenschapsvelden, maar het is niet zo dat we hier altijd de allerbeste specialist op een bepaald vakgebied kunnen vinden. Andersom zijn docenten van de RUG ook niet verplicht om bij ons colleges te verzorgen. We merken wel dat docenten, net als deelnemers, graag terugkomen, omdat ze het fantastisch vinden om te werken met zulke gemotiveerde deelnemers.” Maar dan moeten ze wel de kwaliteit leveren die de zeer kritische deelnemers verwachten, voegt Postma toe. “Minimaal een zeven en een half, voor minder doen we het niet. Als je daar onder blijft hangen, vragen we je niet terug.”

Accreditatie van twee masters

Een hoogtepunt was de accreditatie van de opleidingen Master Strategy & Leadership en de MBA Innovation & Leadership in respectievelijk 2017 en 2018: twee professional masters op academisch niveau. Eenvoudig was dit traject niet, vertelt Achterberg: “Het ministerie van Onderwijs gaat uit van reguliere mastertrajecten die twee jaar duren. Wij bieden flexibele mastertrajecten, waar deelnemers acht jaar over kunnen doen en die uniek zijn in de combinatie van academische en praktische toepasbaarheid. Tijdens deze trajecten komen deelnemers met academische kennis en skills tot een concrete en toekomstbestendige visie op een complex vraagstuk in hun eigen praktijk. Tijdens de visitatie gaf het panel ons mee dat we nog meer kunnen inzetten op de praktijk in het docentenkorps. Daarom zijn we nog meer dan we al deden op zoek gegaan naar gastsprekers die in de praktijk hun sporen hebben verdiend om colleges te verzorgen en het geïnspireerde gesprek met de deelnemers aan te gaan.”

De vooruitgang voor blijven

Een leven lang leren is altijd een overkoepelend thema geweest voor alle AOG-opleidingen. Achterberg: “We willen net als onze deelnemers de vooruitgang voor blijven. Daarom denken we na over concepten die we pas over vele jaren mogelijk realiseren.” De horizon van Postma ligt nog verder weg: “Kwaliteit neerzetten kost heel veel tijd. Nu zeggen mensen dat ze de Comenius Leergangen geweldig vinden. We hebben zeker tien jaar moeten sleuren voordat we dit hebben bereikt.” Ondertussen speurt hij naar nieuwe kansen en ideeën. “Het boek *Homo Deus* van Harari heeft me aan het denken gezet over geluk. Als mensheid hebben we onze angst voor honger, oorlog en ziekte overwonnen. Nu maken we ons zorgen over de vraag of we wel gelukkig worden. Geluk heeft alles te maken met tevredenheid en je zelfbeeld. Daar praat ik met veel mensen over en wie weet zie je over tien jaar een concept waarin geluk een hoofdrol heeft.”

Meer informatie over aog? Kijk op aog.nl/br5

AOG school of management

De vooruitgang voor zijn.

connected to FREIA | NVAO

KOP D'R BIE

Afgestudeerd? Maar toch niet úitgestudeerd? Ontdek wat de RUG nog allemaal te bieden heeft, al dan niet online: van lezingen, cursussen en collegereeksen tot video's, bijeenkomsten en een UB-lidmaatschap. Hieronder een greep uit het aanbod. Kijk verder op www.rug.nl/kopdrbie

Lezingen

14 januari – 16.15 uur
Oratie prof.dr. Marleen Kamperman
De kunst van het afkijken

14 januari – 20.00 uur
Studium Generale Groningen
Paul Verhaeghe: Over normaliteit en andere afwijkingen

20 januari – 20.00 uur
Studium Generale Groningen
Eus van Someren: Slapeloze hersenen

21 januari – 16.00 uur
Schatten uit de Universiteitsbibliotheek
Renske Hoff: Nieuwe Testamenten in 16de-eeuwse leespraktijk

22 January – 20.00 uur
Studium Generale Groningen
Tom Postmes – Return of the Revolution

23 januari – 19.45 uur
Spraakmakende boeken
Sandra van Voorst over *Wees onzichtbaar* van Murat Isik

28 januari – 16.15 uur
Oratie prof.dr. Merel Keijzer
Leeropdracht: English Linguistics and ESL

31 januari – 20.30 uur
Studium Generale Groningen
Science Slam – Research Meets Poetry

3 februari – 20.00 uur
Studium Generale Groningen
Marike Lancel: Slecht geslapen?

18 februari – 16.15 uur
Oratie prof.dr. Pablo Tittonell
Leeropdracht: Agro-ecologie: veerkrachtige agrarische landschappen voor natuur en mensen

27 februari – 19.45 uur
Spraakmakende boeken
Remco Regtuit en Kees de Vries over *Huis in brand* van Kamila Shamsie

17 maart - 16.15 uur
Oratie prof.dr. Martijn Wieling
Leeropdracht: Nedersaksisch/ Groningse Taal en Cultuur

Open online cursussen

MOOC: Gezondheid na je zwangerschap
Startmogelijkheid **tussen 20 januari en 29 maart 2020**

MOOC: Inleiding Nederlands Recht
Startmogelijkheid **tot 26 januari 2020**

Postacademisch Onderwijs

Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap
Nascholingscursussen voor predikanten/kerkelijk werkers, geestelijk verzorgers en overige geïnteresseerden:
- Johann Sebastian Bach: de vijfde evangelist
- Bonhoeffer over de levende kerk
- Religie als duiding van het leven
- Train de trainer
- Geestelijke verzorging

University of Groningen Business School

Executive programma's
Impactvolle Data Analist – Jaap Wieringa – **start 11 januari 2020**
PE cursus Klimaatvraagstukken – **start 5 maart 2020**
Succesvolle Energietransitie met Multidisciplinaire Aanpak – Machiel Mulder – **start 12 maart 2020**
Masterclass Blijf digitale transformatie de baas – **start 12 maart 2020**
Top HR Leiderschapsprogramma – Janka Stoker – **start 26 maart 2020**
Governance: Boardroom Dynamics – Floor Rink – **start 3 april 2020**

Executive Masters
Executive MBA Food and Online Retail – Laurens Sloot – modulaire instroom mogelijk

Tentoonstellingen

28 september – 5 januari 2020
Imagining Science: The Collective Landscape
Natuurmuseum Fryslân
Fotograaf Eddo Hartmann verbeeldt de onderzoeksgebieden van hoogleraren Theunis Piersma, Han Olff en Henk Folmer.

6 juni – medio 2020
De Dode Dierentuin
Universiteitsmuseum
500 prachtige dieren van over de hele wereld die je – zonder tralies of slotgracht – nu eens goed kunt bekijken.

Winter 2019-2020
Bakens in het landschap; 50 jaar strijd voor de oude Groninger kerken
Universiteitsbibliotheek
Boeken en brochures uit eigen collectie van en over de jubilerende Stichting Oude Groninger Kerken

33e JAARGANG – 4e NUMMER/DECEMBER 2019 – ISSN 0921-1721

COLOFON

WWW.RUG.NL/BROERSTRAAT5

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden, gepromoveerden en relaties van de RUG, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. Als alumnimagazine wil het ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten! REDACTIE Bineke Bansema, Fenneke Colstee-Wieringa, Bert Wolfkamp BEELDREDACTIE Merel Weijer HOOFDREDACTIE Fenneke Colstee-Wieringa REDACTIEADRES Redactie Broerstraat 5, Postbus 72, 9700 AB Groningen T (050) 363 52 36 redactieB5@rug.nl VORMGEVING In Ontwerp, Assen DRUK Zalsman Grafische Bedrijven OPLAGE 92.000 ADRESWIJZIGINGEN Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, kunt u zich wenden tot Alumnirelaties RUG: **T (050) 363 30 61 alumni@rug.nl** of via **www.rug.nl/alumni/wijzigingen** De RUG hecht veel waarde aan contact met haar oud-studenten. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. **www.rug.nl/alumni/privacy**

Lezing Jouke de Vries in Leeuwarden

‘De Universiteit van het Noorden. Over innoveren en blokkeren in Friesland’. Dit is de titel van de lezing die Jouke Vries, bestuurs-voorzitter van de RUG en voormalig decaan van Campus Fryslân, op **23 januari** houdt in Leeuwarden. Deze Epo van Douma Lezing vindt plaats in de Dorpskerk Huizum, het oudste monument (12e eeuw) van de stad. Aanvang 20.00 uur. Toegang € 5,–.

WWW.DORPSKERKHUIZUM.NL/AGENDA

Veldonderzoek in beeld

Hoe moet Nederland het landschap voorbereiden op een duurzame toekomst? Naar landbouw, natuur en landschap doet de RUG onderzoek vanuit diverse disciplines. Eddo Hartmann fotografeerde in opdracht van de RUG en Noorderlicht onderzoekers die zich hiermee bezighouden. Zijn expositie ‘The Collective Landscape’ is **tot 5 januari** te zien in het Natuurmuseum Fryslân in Leeuwarden.

WWW.RUG.NL/VELDONDERZOEK-IN-BEELD

Podcast met Caspar van den Berg

In ons julinummer het interview met Caspar van den Berg door Annemerie Kok gelezen? De hoogleraar Global and Local Governance aan de Faculteit Campus Fryslân is nu ook te beluisteren. In de 11e aflevering van de RUG-podcast ‘In de Wetenschap’ wordt hij aan de tand gevoeld door Nanna Hilton en Wim Brons. Het gesprek gaat over Van den Bergs onderzoek naar groeiende sociale en economische ongelijkheid tussen zogenaamde bruisregio’s en krimpregio’s. Hij legt hierbij de relatie met o.a. de recente boerenprotesten en de invloed op het stemgedrag van mensen, door hem ook wel ‘de wraak van de vergeten regio’s’ genoemd.

WWW.RUG.NL/PODCAST

De ene bedrijfskundige droomde van werken op de Zuidas en een mooie Audi. Ze werkt nu bij KLM. De andere bedrijfskundige neemt eerdaags de boerderij van zijn vader in Oost-Groningen over, al was dat echt geen uitgemaakte zaak.

ELLIS ELLENBROEK

RETOURADRES: RUG/A&F, POSTBUS 72, 9700 AB GRONINGEN, NEDERLAND

LEENDERT JAN ONNES (32)

STUDIE internationale bedrijfskunde 2006-2012 **IS** akkerbouwer in Finsterwolde **HUISHOUDEN** met Jikke (33) en zoon Cees (1,5); nummer 2 op komst **HUIS** rijtjeshuis Leeuwarden **INKOMEN** onttrekt maandelijks 2200 aan de omzet voor eigen huishouden

‘Mijn ouders vertrekken binnenkort van de boerderij, dan ga ik er wonen met mijn gezin. Ik zit al enkele jaren bij mijn vader in de maatschap en ik werk ook al fulltime op het bedrijf, maar dan neem ik het definitief over. We verbouwen wintertarwe, suikerbieten, luzerne en koolzaad. Ook doen we het nodige aan agrarisch natuurbeheer. Ik weet nog maar vier jaar dat ik boer wil zijn. Na de studie ging ik eerst bij landbouwmechanisatiebedrijven werken, onder meer bij Kverneland in Nieuw-Vennep, daar maken ze spuitmachines en kunstmeststrooiers. Ik was er verantwoordelijk voor landen buiten Europa. Ik heb veel gereisd, veel gezien, ben bij boeren overal in de wereld geweest. Ik kwam erachter dat het in Nederland helemaal zo gek nog niet is. Wij lopen echt voorop. We hebben zo ongeveer de meest vruchtbare grond ter wereld en veel kennis. Het was een wake-up call. Het inspireerde mij voor de boerderij te kiezen. Sinds januari ben ik ook portefeuillehouder akkerbouw bij het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt. Als boer ben je afhankelijk van het weer en van de prijzen. Aan beide kan ik niks veranderen. Van wet- en regelgeving ben je ook heel erg afhankelijk. Daar kan ik via het NAJK dan wel enigszins invloed op. Zo’n functie erbij is ook een tegenwicht bij het solitaire boerenbestaan. Ik was erbij, bij de boerenprotesten in Groningen en Den Haag. Soms is protest ook nodig. Toen ik nog in loondienst was, kreeg ik maandelijks een vast bedrag bijgeschreven. Ik bouwde pensioen op. Ik wist zeker dat ik altijd uitkwam. Daar zat wel twijfel. Wilde ik die vastigheid opgeven? Als boer kan ik een heel goed jaar hebben, maar ook een negatief jaar. Maar goed, mijn vader heeft het ook altijd gered. Waarom zou ik het niet redden?
Mijn interesses zijn breder dan die van mijn vader. Hij is vooral met boeren bezig en heeft het daardoor meer in de vingers. Hij weet alles van de gewassen en van de teelt. Als je, zoals ik, wat minder op en top boer bent, moet je zorgen dat je je goed laat adviseren. Dat doe ik dus ook. Ik heb weer meer feeling met techniek dan mijn vader. En ik ben afgestudeerd in de marketing. Marketing wordt steeds belangrijker voor boeren.’

HEDWIG SIETSMA (29)

STUDIE bedrijfskunde 2009-2014 **IS** unit-manager preparation and boarding KLM **HUISHOUDEN** solo **HUIS** kleine benedenwoning in Utrechtse volkswijk Lombok **BRUTO MAANDSALARIS** 4023 euro bruto

‘Ik ben verantwoordelijk voor het instapproces van alle intercontinentale vluchten. Ik geef leiding aan zeventien shiftleaders, die in totaal zo’n 200 gate- en service-agents aansturen, dat zijn de dames en heren die de boardingpassen scannen. Wij proberen het instappen zo optimaal en snel mogelijk te laten verlopen. Dan denk je: Dat is makkelijk. Nou, niet. We hebben te maken met allerlei documentcontroles en verstoringen, bijvoorbeeld bij een sneeuwstorm of technisch mankement. Ik ben bij KLM binnengekomen als managementtrainee en werkte ook op het hoofdkantoor, de vrachtdivisie en de technische dienst. Ruim een jaar geleden heb ik bewust voor preparation en boarding gekozen, omdat deze afdeling mij met beide benen op de grond houdt. Met zijn allen zijn we keihard aan het werk passagiers te helpen. Het is wel een groep met vergrijzingsproblematiek. Ons werk is veel staan en lopen en wisseldiensten, dat kan op een gegeven moment lastig worden. Over alternatieven op maat nadenken is een van mijn taken. KLM is bijvoorbeeld een uitwisselingsproject gestart met Holland Casino. Als je van de universiteit komt, heb je veel mogelijkheden op werk met alleen hogeropgeleiden om je heen. Zo kom je weer in die bubbel waar je al jaren in zat. Mij dreigde dat ook te gebeuren. Ik wilde altijd consultant worden en in een mooie Audi rijden. De Amsterdamse Zuidas leek me een coole wereld. Status. Ik zag daar die mannen in die pakken lopen. Die hebben het gemaakt, dacht ik. Mijn ideaal verdween toen ik na mijn studie anderhalf jaar naar Myanmar ging voor een ngo. Daar zag ik heel andere dingen dan Audi’s. Ik ontdekte dat ik graag een bijdrage wil leveren aan het leven van andere mensen, maar dan wel in het bedrijfsleven. Ik begon op sociaal gerichte banen te solliciteren, bijvoorbeeld bij de Triodosbank. Via via kwam KLM op mijn pad. Dat zou wel niets worden, per kwartaal solliciteren daar duizend mensen. Maar ineens zat ik mijn contract te tekenen. Ik heb geen auto, maar voor zo’n jonge leeftijd wel een heel goede baan. Ik ben er blij mee en supertrots op, en ik heb ook ambitie, alleen om andere redenen dan waarom ik consultant wilde worden.’